

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig dels afgørelse af 16. maj 2017 om fredning af Dalene ved Resenbro i Silkeborg Kommune (FN-MJØ-139-2013)

Fredningsnævnet har besluttet at frede Dalene ved Resenbro i Silkeborg Kommune.

Fredningsbestemmelserne fremgår af afgørelsens afsnit K.

Fredningskortet er medtaget som bilag til afgørelsen.

Fredningen omfatter ca. 569 ha fordelt på ejendomme med følgende matrikelangivelse, herunder af om der er tale om hele eller dele af en ejendom.

del af 1l, 2da, 3b og del af 11a alle Skellerup By, Linå.

1af, 1ai, 1ao, 1ap, 1aq, 1au, 1c, 1k, del af 1z, 2ae, 2af, 2ai, 2f, 2g, del af 3a, 3h, 5a, del af 5c, del af 5d, 6, 8a og del af 7000b alle Skellerup Nygårde, Linå.

17le, 17li, 17lk, 7000iv og 1643a alle Silkeborg Markjorder.

del af 3ac, 3ay, 3b, 3cm, 3hs, 3il, 3im, 3k, 3kæ, del af 3l, 3v, del af 3æ, 6fn, 6nt, del af 11a, 11g, 11v, del af 15a, 15h, del af 16a, 16e, 26c, del af 79 (og et umatrikuleret areal) alle Hårup By, Linå.

Fredningsnævnet har samtidig i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 39 truffet en særskilt afgørelse om erstatning i anledning af fredningen.

A. Fredningsforslaget

I det fredningsforslag, som Danmarks Naturfredningsforening rejste overfor fredningsnævnet den 18. november 2013, blev anført følgende:

"1. Baggrunden for forslaget

Danmarks Naturfredningsforening fremsætter hermed i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36, jf. § 33 stk.3, forslag til fredning af Dalene ved Resenbro i Silkeborg Kommune, i alt ca. 578 ha.

Silkeborg by ligger placeret i et af Danmarks smukkeste landskaber. Dybe slugter skærer sig ned i det højtliggende moræneplateau og er naturlige adgangsveje til Gudenåens brede ådal og grønne enge. Hvor terrænet har villet det, er åen omdannet til en række af store søer på sin vej ud i Randers Fjord. Øst for Silkeborg ligger Nordskoven, som er ejet af Naturstyrelsen og delvist habitatområde. Det område, som foreslås fredet strækker sig østpå fra Nordskoven og sydpå fra Gudenåens brede smeltevandsterrasser og skrænter. Længere mod øst brydes skoven af en golfbane, som mellem de græsklædte spillebaner stadig har langstrakte parallelle områder med skovklædte skrænter. Endnu længere mod syd på det høje moræneplateau ned mod Hårupvej og Hårup, er jorden opdyrket, og giver mulighed for udsigt mod nord, imod skovene og Gudenådalen. Her fornemmes de geologiske formationer i en sammenhæng, der vidner om en dramatisk dannelse i slutningen af sidste istid. Overalt i fredningsområdet findes små og større naturområder med eng, hede, mose, overdrev og søer. Tillige

hermed fortæller talrige fund i jorden os, at område gennem mange tusinde år har været attraktivt bosætningsområde for vores forfædre. Nye fund dukker op med jævne mellemrum når der skal anlægge veje, nye erhvervsområder og i forbindelse med den almindelige landbrugsdrift.

Nord for Gudenåen ligger Gødvadfredningen fra 1978, som omfatter over 600 ha. Baggrunden for den fredning var ligeledes områdets store landskabelige og geologiske værdier. Gødvadfredningen blev gennemført for at bevare området i den nuværende tilstand, dog med mulighed for en række landskabelige og naturmæssige forbedringer. Nærværende fredningsforslag støder mod nordvest op til gødvadfredningen, så de værdifulde naturområder og landskaber på begge siden af Gudenåen beskyttes, plejes og udvikles i en sammenhæng.

Fredningsområdet er på grund af sin beliggenhed umiddelbart uden for Silkeborg under konstant pres fra byudvikling, erhverv, veje og idrætsanlæg. Bare inden for de seneste få år er golfbanen blevet udvidet fra 18 til 27 huller. Før udvidelsen henlå udvidelsesarealet i skov, som i forbindelse med udvidelsen delvist blev fældet. Desuden blev terrænet jævnet og drænet og fremtræder i dag meget friseret og parkagtigt. Lokalplanen som regulerer golfbanen omfatter ca. 140 ha, hvoraf golfklubben lægger beslag på 115 ha. Her ud over er der 25 ha såkaldt tilgrænsende arealer, som ikke er golfbane i dag, men hvor ønsket om, at de helt eller delvist skal overgå til golfbaneformål er nærværende.

I golfbanens nordlige grænse mod Resenbro er der inden for de allerseneste år udlagt et område til boliger. Området var ellers tænkt som et "ukrænkeligt bufferareal" mellem beboelsen og golfbanen, men planer kan ændres, og blev det altså også her.

Mod nordøst støder fredningsområdet op til Jyllandsringen, som er et motorsportsanlæg med dertil hørende funktioner. Anlægget er placeret på en af de fremskudte terrasser 65 meter over havet. Anlægget er med jævne mellemrum blevet udbygget, og det kan forventes, at der også i fremtiden vil opstå ønsker om udvidelser, som kan påvirke naturen og landskabet negativt.

Endelig er der kommunale ønsker om at forlægge Hårupvej fra det nuværende tracé og længere mod nord, ind i det område som foreslås fredet. Dette vil imidlertid fragmentere det foreslåede fredningsområde og reducere det i størrelse. Netop områdets størrelse og sammenhængende karakter uden væsentlige gennemkrydsende veje og anlæg, der ville virke som barrierer for spredning af flora og fauna, gør områdets vigtigt som levested for vilde dyr og planter. Samtidig vil en forlægning af vejen kunne få både negative landskabelige konsekvenser samt svække muligheden for at formidle den geologiske historie i landskabet, der både rummer den flade, terrassedelte dalbund, dalens sideskråninger, erosionsslugterne og det jævnt kuperede moræneplateau ovenfor dalen længst mod syd.

Også tilplantningen med juletræ er en trussel imod fredningsværdierne, da det er en faktor der i høj grad omformer landskabets karakter ved sin sløring af terrænformerne og spærring af udsigten. Særligt i fredningsområdets østlige del omkring Adelsvejen, vil der kunne opnås store landskabelige gevinster ved at fjerne eksisterende juletræer tættes på vejen og forhindre nye juletræsplantager. Hovedparten af de eksisterende juletræbeplantninger vil dog kunne opretholdes, men steder, hvor der er særlige landskabelige og naturmæssige værdi, er der behov for en afvikling på sigt, hvilket fredningsforslaget lægger op til.

Fredningens formål er at sikre sammenhæng mellem de fredede områder nord for Gudenåen og skovene vest for fredningsområdet. Endvidere er formålet at sikre og udvikle de tilbageværende natur- og landskabsværdier, sikre områdets rekreative og geologiske værdier samt sikre at området ikke fragmenteres, og at der gennem pleje og drift sker en udbygning af naturområdernes indbyrdes

sammenhæng inden for området, således at området med tiden udvikles til en tilstand med større naturindhold samt landskabelig og rekreativ værdi. Fredningen vil kunne bidrage til at sikre levesteder for en lang række truede arter i området, og vil understøtte arbejdet med at stoppe tabet af biodiversitet senest i 2020 som Danmark har forpligtet sig til.

Det område, som foreslås fredet, omfatter 30 lodsejere, hvoraf de 25 er private, som tilsammen ejer 332,81 ha. De øvrige lodsejere er Banedanmark med 4,38 ha, Silkeborg Kommune med 10,81 ha, Vejdirektoratet med 21,36 ha og Naturstyrelsen med 208,11 ha. Desuden er 1,02 ha umatrikuleret areal i Gudenåen.

2. Fredningsforslagets afgrænsning

Fredningsområdets sydvestlige grænse udgøres af Linåvej, mens den sydøstlige udgøres af Hårupvej. Ved Hårupvej går fredningsgrænsen langs med de udlagte arealer til erhvervsudvikling i Hårup. Ved Skellerup Nygårde slår fredningsgrænsen et knæk østpå og fortsætter ad Mørkdalsvej til den nu nedlagte grusgrav. Herefter følger grænsen en foreslået ny sti nogenlunde i det spor, hvor Adelsvejen har gået. Herefter fortsætter fredningsgrænsen mod nordvest langs Jyllandsringen og op til boligområdet Dybdalsvænget, Stidalsmarken, Dybdalen og Stidalen, som fredningsgrænsen løber op ad. Mod nordvest og til Linåvej løber grænsen mellem Silkeborg Golfbane og Resenbro, og fortsætter vest på til Naturstyrelsens arealer og Gødvadfredningen.

3. Beskrivelse af fredningsområdet

Landskabet og den geologiske udvikling

Sidste istid (Weichsel istiden) varede fra ca. 115.000 år til 10.000 år før nu og er i al væsentlighed den begivenhed, der har skabt nutidens landskab i Silkeborg kommune. Store dele af landet var under Weichsel istiden isfrit. Under istiden var der flere større og mindre isfremstød. I den tidlige del af istiden tyder undersøgelser på, at isen har dækket det vestlige Jylland frem til Ringkøbing Fjord. Den mest markante begivenhed finder dog sted sidst i Weichsel istiden hvor isfronten, efter tilbagesmeltning fra det vestlige Jylland, igen rykker frem fra nord og nordøst, til det der i dag betegnes som Hovedopholdslinien. Hovedopholdslinien udgør i dag et markant landskabselement. Årsagen til Hovedopholdsliniens markante præg er, at isfronten stod det samme sted i lang tid. I den tid strømmede smeltevandet fra isfronten mod vest og dannede den vestjyske hedeslette. Efter tilbagesmeltning fra Hovedopholdslinien følger endnu et isfremstød fra sydøst, som danner den Østjyske Israndslinie. Under tilbagesmeltningen af isfronten blev der efterladt større blokke af is. Isblokkene dannede et dødislandskab, hvor der senere opstod lavninger og søer i landskabet. Dødislandskaber ses blandt andet umiddelbart nord for Silkeborg by samt i den nordvestligste del af kommunen langs med Hovedopholdslinien. I takt med israndens tilbagesmeltning skabtes der hele tiden nye afdræningssystemer. Ved tiden for isfremstødet til den Østjyske Israndslinie foregik afstrømningen således til Randers Fjord. Karakteristisk for Gudenå Systemet er terrasserne, som kan observeres i nutidens ådale dannet under afdræningen. Terrasserne er dannet i forbindelse med skiftende afdræningsforhold. En øget afsmeltning eller ændrede afdræningsforhold betød, at smeltevandet eroderede sig dybere ned i en allerede eksisterende smeltevandsdal. Langs ådalsiderne ligger aflejringer fra det tidligere afdræningsniveau efterfølgende tilbage og danner i dag terrasser. Gudenå Systemet omfatter et helt dal-kompleks af afdræningsveje for smeltevandet fra det øst- og midtjyske landområde. Systemet strækker sig fra Silkeborg by mod nord op til Randers Fjord. Afsmeltningen er foregået i flere stadier karakteriseret ved terrasser i forskellige niveauer langs dalsiderne.

Gudenåen er Danmarks længste å med sine 158 km. Den snor sig gennem Silkeborg og er med til at gøre byen til en af landets smukkeste byer. Fra sit udspring i Tinnets Krat løber åen ad omveje mod nord, hvor den blandt andet passerer Mossø og Salten Langsø, inden den passerer gennem Silkeborg og videre mod nordøst på sin vej mod Randers Fjord. Umiddelbart øst for Silkeborg passerer Gudenåen gennem Resenbro, der er forstad til Silkeborg. Resenbro er en langstrakt bydannelse langs med og syd for Gudenåen, der ligger som en visuel grænse mellem åen og det bagvedliggende landskab. Dette landskab, som engang hang naturligt sammen med Gudenådalen, hører til et af landets flotteste. Med dybe slugter, stejle skrænter og højtliggende bakker kan man gemme sig i terrænet eller på toppen få en udsigt over det midtjyske skov og sølandskab. Gennem de sidste mange år er der gjort store indgreb i landskabet til både golfbane og motorsportsbane, ligesom den almindelige skov- og landbrugsdrift sine steder har skabt et juletræstilplantet landskab, som hverken giver udsigter eller artsrig natur.

Fredningsområdet omfatter de parallelle dale, Stidal, Dybdal, Rådal, Trolddal, Grøndal og Vadsti Dal, som gennemskærer området i en nordvest-sydøst-gående retning og markerer de dybe erosionsslugter, som smeltevandet skabte i forbindelse med afsmeltningen af de store gletsjere, der, som før nævnt, i flere perioder dækkede dele af landet.

Skovene

Skovene, der dominerer omkring halvdelen af fredningsområdet, er en del af Nordskoven. Nordskoven ligger, som en bred odde i et knæk på Gudenåen med Brassø mod syd og Silkeborg Langsø mod nord. Landskabet er præget af bøgeskov og bevoksninger med graner, bl.a. store douglasgraner fra Nordamerika. De centrale dele er et højland, der afgrænses af stejle skrænter ned mod flade smeltevandssletter.

Hårup Sande i fredningsområdets vestlige del er et tidligere sandflugtsområde. Fyrreskoven i Hårup Sande blev plantet fra ca. 1850 på det røde sand for at standse sandflugten. I dag er det en spændende skov med sjældne dyr og planter.

Den meget store variation i skovbilledet, fra den næsten urørte skov med stor arts- og aldersvariation, til den ensartede og artsfattige nåleplantage, som er plantet på en gang, gør det vanskeligt at sige noget generelt om skovene. Det er ikke fredningens intention at bevare den ensartede og artsfattige nåleskov, men omvendt heller ikke at kræve den fjernet, medmindre målet er at opnå flotte udsigter fra offentlige stier. Det kan ske i forbindelse med plejeplanen og efter aftale med den enkelte lodsejer.

Det er imidlertid et ønske hos fredningsrejsere, at fredningen kan være med til at sikre nogle af de værdier i de gamle skove, som har betydning for biodiversiteten/artsrigdommen. Derfor lægger fredningsforslaget op til, at plejemyndigheden (kommunen for egne og private skove, og Naturstyrelsen for egne skove) i samarbejde med lodsejerne udpeger et antal gamle træer, som herefter får lov at stå til de går ud eller vælter af sig selv. Da bøg typisk har en omdriftstid på 110-130 år og eg en omdriftstid på 120-160 år, kan det eksempelvis være træer, der er over 160 år gamle eller ældst mulige.

For at sikre, at der altid står "nye" gamle træer når de gamle forsvinder, foreslås det endvidere, at der altid står mindst 5 gamle træer pr. ha målt over 10 ha. Desuden foreslås det, at stævningstræer, som både står spredt og i klynger i fredningsområdet, registreres og beskyttes, da de har både kulturhistorisk og æstetisk værdi. Endelig foreslås det, at arealer med løvskovsbevoksninger af høj naturkvalitet udlægges til områder med naturnær skovdrift, jf. fredningskortet.

Både statens og kommunens skove drives i dag efter nogle principper for naturnær skovdrift, som kan ses i dels kommuneplanen og dels på Naturstyrelsens hjemmeside. På den baggrund vurderes fredningsforslaget ikke at få nogen særlig betydning for driften af disse skove. Overgår de offentlige skove imidlertid til private på et tidspunkt, så vil de nuværende principper for skovdriften, som er indskrevet i fredningsforslaget, være grundlaget for også den fremtidige skovdrift.

Golfbanen

I områdets nordlige del ligger Silkeborg Ry Golfklub, der for få år siden blev udvidet fra en 18-hullers til en 27-hullers golfbane. Det skete trods områdets store naturværdier, og har blandt andet haft den konsekvens, at golfbanearealet i dag fremtræder med et langt mere parkagtigt præg end det omgivende landskab. Flere af vådområderne inden for golfbanearealet er desuden blevet drænet og påvirket i en retning, der desværre ikke har været til gunst for naturen og artsrigdommen. Der verserer fortsat en endnu ikke afsluttet sag om overtrædelse af naturbeskyttelsesloven, hvor der er meddelt golfklubben påbud om at reetablere de skadede naturområder. I påbuddet fra den 24. maj 2012 beskriver kommunen området sådan: *"Specielt for det berørte naturområde vurderer Silkeborg Kommune, at det samlet set er et naturområde af meget høj kvalitet. Der findes rigtig mange plantearter på lokaliteten, heraf også en del sjældne. Området indeholder bl.a. et af de artsrigeste rigkær i Silkeborg Kommune, og området må betegnes som en af de bedste naturlokaliteter i kommunen."*

Fredningsforslaget omfatter hele golfbaneområdet, men regulerer ikke selve golfbanelægget, dvs. semirough, greens, fairways, bunkers og tees, da dette reguleres tilstrækkeligt af lokalplanen for området. Undtaget her fra er fredningsforslagets forbud imod anvendelse af pesticider overalt på golfarealet. En del af golfbanen ligger ovenpå et drikkevands indvindingsområde med borer som lever vand til Resenbro vandværk og videre til 335 husstande. Lokalplanområdet omfatter imidlertid et langt større areal end det, som beslås af selve golfbaneanlægget. På den baggrund lægger fredningsforslaget op til, at naturarealer (bl.a. roughen) uden for selve baneanlægget reguleres af fredningen. Nedlægges golfbanen en dag, foreslås det, at området i sin helhed tilbageføres til og reetableres som naturområde med naturnær skovdrift. I modsat fald vil der være en risiko for at golfbanen konverteres til f.eks. andre intensive sportsanlæg.

Beskyttet natur

Inden for fredningsområdet findes søer, enge, heder, overdrev og moser, som er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, jf. fredningskortet. Der er endvidere en række mindre naturområder i skovene, som er omfattet af skovlovens § 28. Der må efter loven ikke ændres i tilstanden af disse naturtyper. Områderne må således hverken drænes, sprøjtes eller gødes. Fredningsforslaget lægger dog op til, at Fredningsnævnet i særlige tilfælde kan dispensere til brug af bekæmpelsesmidler til f.eks. bjørneklo i begrænset omfang.

Dyre- og planteliv

Det skiftende skovbillede inden for fredningsområdet tiltrækker mange fuglearter. Sortspætten og flagspætten ses hyppigt, men også grønspætten kan træffes. Sortspætterne hugger redehuller i høje slanke bøge uden sidegrene og efter brug overtages redehullerne af hulduer og flagermus. De store nåleskovsområder har tidligere været yngleplads for den meget sjældne nøddekrige og sandsletterne er velegnede til krybdyr. Både hugorm, skovfirben og stålorm er almindelige i lysninger og langs vejene.

Hårup Sande er især kendt for sine gode svampe, men her findes meget andet, f.eks. sjældne laver og femradet ulvefod. Schoubyes Sø blev gravet, da man manglede fyld ved anlægget til Ringvejen i årene op til 1960. I forbindelse med gravearbejdet efterlod man nogle småøer tilbage, så jordrugende fugle kunne være i fred for rævene – det er forklaringen på søens tre små øer. Søen er omgivet af nåletræsplantage og ligger i et sandigt og meget næringsfattigt område. Den har ingen tilløb eller afløb. Det betyder at der ikke er nogen næringsstofforurening fra landbruget, da der ikke er marker i nærheden. Derfor anses den for at være den reneste af søerne i Silkeborgs omegn. Søen har siden sin opståen stabiliseret sig i en klarvandet tilstand med udbredt undervandsvegetation. Årsagen til det er utvivlsomt den meget næringsfattige jordbund og den beskyttede beliggenhed i skov. Da søen er så ung, må det forventes, at plante- og dyrelivet i søen ændrer sig med årene.

I dag er området et meget besøgt udflugtsmål og også yngleplads for tusinder af skrubbudser, guldsmede og drikkested for skovens dyr.

Mosen langs Skærbækken på golfbanens nordlige areal har en meget fin botanik med flere sjældne arter. Mosens mere tørre del har en bundvegetation domineret af dværgbuske som hedelyng, tyttebær og revling, med indslag af klokkelyng, alm. star, smalbladet kæruld, tue-kæruld og blåtop. Den sydlige del af mosen, syd og øst for golfklubbens maskinhus, er ret tør hedemose, domineret af hedelyng, klokkelyng og blåtop.

I det før nævnte påbud fra Silkeborg Kommune i forbindelse med, at golfklubben har anlagt baner langt ind på det beskyttede moseareal, beskrives mosen således:

“Moseområdet langs Skærbækken (Resebro Bæk) består af en mosaik af våde og mere tørre partier, der opstrøms bækken og langs skovkanterne veksler med hede. Den nordlige del af mosen indeholder partier vekslende mellem tørvemose, hængesæk og en mere næringsrig mosetype, der har karakter af rigkær. Botanisk set er området af meget høj kvalitet. I de mest artsrige områder fandtes arter som f.eks. krybende baldrian, hjertegræs, kragefod, sump-kællingetand, tranebær, smalbladet kæruld, tue-kæruld, tørvemosser (Sphagnum arter), rundbladet soldug, benbræk, hvid næbfrø, leverurt, næbstar, stjerne-star, toradet star, top-star, kær-tidsel, tormentil, kær-trehage, trævlekrone, hedelyng, klokkelyng, maj-gøgeurt og skov-hullæbe. Flere steder fandtes også bredbladet dunhammer og tagrør.”

Kulturspor

Der er otte kendte og synlige oldtidshøje indenfor fredningsområdet. Det er sandsynligt, at der tidligere har været langt flere, som er overpløjet og efterhånden forsvundet.

I forbindelse med det igangværende motorvejsbyggeri syd og vest for fredningsområdet er der gjort mange interessante arkæologiske fund inden for de sidste år.

Ved Hårupgård er der blandt andet fundet en romertidsbebyggelse og vikingetidsgrave, og ved udgravningerne ved Vestergård er der fundet det indtil videre længste jernalderhus i Danmark på hele 65 meter. Huset lå i en jernalderlandsby, som har dækket et areal på ca. 5 hektarer og der er registreret over 25 gårdsanlæg. Det ser ud til at landsbyen har bestået af 3-4 samtidige gårdsanlæg, der er blevet flyttet eller genopført.

Fundene, som man kan læse mere om på Museum Silkeborgs hjemmeside, er de synlige vidnesbyrd om at egnen har været beboet i flere tusind år

Langs fredningsområdets nordøstlige grænse ligger Adelsvejen, som er resterne af vejen mellem Skanderborg og Viborg. En strækning på 2 km af Adelsvejen ved Resenbro ligger i dag næsten urørt hen og har det samme forløb, som da den i Middelalderen udgjorde hovedfærdselsåren mellem Skanderborg og Viborg. Området omkring Adelsvejen rummer en unik koncentration af natur, geologi og kulturhistorie.

Vejens historie går mindst tilbage til 1200-tallet. Fra Kongebyen Skanderborg over Illerup og nord om Dover til Siim. Herfra fortsatte den nordover til Knudbro, Tulstrup, Bomholt og Linå for at passere Gudenåen ved Resenbro. Ved Resenbro krydser den Gudenåen, først som et vadested og senere som en bro, der første gang blev nævnt i 1548 som Resendals Bro, tilhørende kongen. På nordsiden af åen fortsatte den over Svovlstrup og Tvilum, forbi Allinggård og Grønbæk til Ans for at ende i Viborg – Jyllands hovedstad på den tid.

Vejens forløb ved Resenbro er meget smukt og rummer netop her en rig historie. Fra Resenbro går vejen mod syd, passerer gravhøjen Rethøw, som blev brugt til skafot og galge. Kort herefter går den op gennem en meget fin sideslugt til plateauet over Gudenådalen. Her passerer stien de 2 gravhøje Bredhøj og Rulleshøj og har sit videre forløb mellem markerne med udsigt til Skellerup og Skellerup Nygårde, hvor den slutter sig til landevejen Mørkdalvej, som går til Linå. I forbindelse med et skovrejsningsprojekt i 2008 blev der på bare en hektar blotlagt 150 køgegruber med rige forekomster af kulstykker og sortsvedne sten. Hele området rummer sandsynligvis betydelige uafdækkede arkæologiske værdier.

Fredningsforslaget lægger op til at Adelsvejen genetableres som et trampespor fra det sted, hvor vejen i dag slutter og længere syd på til Mørkdalvej. Her bliver der så adgang til den tidligere grusgrav, hvor kommunen overvejer at etablere naturområder som led i kravet om erstatningsbiotoper for de der er ødelagt af motorvejsbyggeriet.

Offentlighedens adgang og friluftsliv

Området er generelt velforsynet med stier både på den del, der er ejet af Naturstyrelsen og på golfbanearealet. På de private arealer er der nogle få eksisterende trampespor, som i medfør af fredningen ikke kan nedlægges, jf. fredningskortets særlige signatur for eksisterende stier. Fredningsforslaget lægger op til, at der etableres et trampespor i forlængelse af Adelsvejen langs et levende hegn i skellet mellem 2 ejendomme nogenlunde i det oprindelige tracé, som beskrevet ovenfor og angivet med særlig signatur på fredningskortet.

Der findes i dag en mindre hundeskov i Nordskoven i fredningsområdets vestlige del.

Om sommeren bades der i Schoubyes Sø, og både vandrere, løbere og cyklister træffes hele året overalt i statens skov.

Der er i medfør at naturbeskyttelsesloven fri fladefærdsel i de offentligt ejede skove. Med fredningen lægges det op til, at alle arealer i offentligt eje såfremt de sælges til private, fortsat har adgangsret for offentligheden som for offentlige skove. Det betyder blandt andet at der vil være mulighed for fladefærdsel hele døgnet.

Naturpleje og naturplejaftaler

På ejendommen matr.nr. 2 f Skellerup Nygårde, Linå er der i dag en plejeaftale mellem kommunen og lodsejerne. Der er pt. sat ca. 20 får ud, som plejer landskabet. Der er desuden adgang til området via trampespor.

Råstofindvinding og vandindvindingsinteresser

Der er ikke udpeget hverken interesseområder eller graveområder for råstoffer inden for fredningsområdet. Umiddelbart øst for fredningsområdet ved Skellerup Nygårde ligger en tidligere grusgrav. Den var tidligere ca. 20 meter dyb. Siden midten af 1990'erne har graven været fyldt op, hvorved lagene fra Pliocæn samt de ældste kvartære lag ikke længere er tilgængelige. Grusgraven er nu retableret til landbrugsformål.

Grusgraven er Nationalt Geologisk Interesseområde. I glimmerleret har man fundet fossile planterester hvilket er interessant, idet disse ikke er hyppige i denne type aflejringer. Henføringen af glimmerlersflagen til det pliocæne tidsafsnit er endvidere interessant, idet man på dansk område kun kender få lokaliteter af Pliocæn alder. Lokaliteten indeholder desuden en varieret kvartær lagserie med til-aflejringer fra Elster, Saale og Weichsel Istiderne.

Den tidligere råstofgrav har et stort naturpotentiale pga. den ringe bonitet, som ofte ses i tidligere råstofgrave, der er retableret til landbrugsjord. Silkeborg Kommune overvejer på den baggrund at undersøge muligheden for at lave mageskifte med nogle overdrev ved det igangværende motorvejsbyggeri, som ødelægges i forbindelse med anlæggelsen af motorvejen.

Hele det foreslåede er udpeget som område med drikkevandsinteresser.

Natura2000-interesser

En del af fredningsområdet er udpeget som Habitatområde for Silkeborgskovene; EF-habitatområde H181 Silkeborgskovene med et areal på 1.455 ha. Udpegningsgrundlaget er hovedsagelig forskellige typer af skov samt søer, vandløb og vådområder som hængesæk. De lysåbne naturtyper udgør kun en lille del af udpegningsgrundlaget.

Skovene indgår i det skovdominerede område syd og øst for Silkeborg. Det stærkt kuperede landskab er formet af store erosionsdale, som har skåret sig ned i den oprindelige moræneflade. I bunden af dalene har isen efterladt store bassiner, der nu er opfyldt af de mange søer og af Gudenåen.

Silkeborgskovene er en del af Danmarks største sammenhængende skvområde og er naturligt delt i Nordskoven, Vesterskov, Østerskov og Sønderskov. Området er udpeget på baggrund af forekomsten af følgende naturtyper: Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger, næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks, vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter, hængesæk og andre kærsmfund dannet flydende, bøgeskov på morbund med kristtorn, bøgeskov på muldbund, skovbevoksede tørvemoser og elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld. Området er dertil udpeget på baggrund af forekomsten af følgende arter: Stor Vandsalamander og Odder.

Hele området har et meget stort naturpotentiale. Nordskoven, Vesterskov og Østerskov bærer præg af tidligere tiders intensive skovbrugsdrift, mens Sønderskov er meget afvekslende og præget af store områder med gammel løvskov.

I Nordskoven ligger Hårup Sande, hvor flyvesand med lave klitter har overlejret den mere næringsrige jordbund. Området er meget næringsfattigt og indeholder nu en lysåben fyrreskov og mindre hegeområder med en artsrig svampeflora og en skovbund med lyng og laver.

Det vurderes, at fredningsforslaget vil have en gunstig virkning på Natura2000-interesserne, da fredning i sig selv giver en ekstra beskyttelse af naturværdierne samt sikrer, at der ikke kan ske en intensivering af skovdriften i forhold til i dag.

4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold

Eksisterende fredninger

Der er ingen eksisterende fredninger inden for det område, som foreslås fredet. Nord for Resenbro ligger Gødvadfredningen fra 1978, som blandt andet omfatter selve Gudenåen på en strækning.

Zonestatus

Landzone

Kommuneplanforhold

Eksisterende kommuneplanforhold:

I den eksisterende kommuneplan er størstedelen af det område, som der er rejst frednings sag for beliggende i et område, som er udpeget *Landskabeligt interesseområde*. Inden for disse områder skal brug af arealet til formål, der kan påvirke landskabsoplevelsen negativt, så vidt muligt undgås. I disse områder skal landskabelige værdier tillægges særlig stor vægt, og byggeri og anlæg placeres og udformes under særlig hensyntagen til landskabets værdier. Endelig skal ikke-landbrugsmæssigt byggeri, større veje, og større tekniske anlæg så vidt muligt undgås. Fredningen er i overensstemmelse med denne retningslinje.

I den eksisterende kommuneplan er et større område udlagt til golfbane. Golfbanen fylder imidlertid kun en del af det udlagte område, hvorfor fredningsforslaget omfatter hele det udlagte areal, og lægger op til en fredningsmæssig regulering der sikrer naturværdierne på den del, som ikke er golfbane i dag.

Mulige fremtidige kommuneplanforhold:

I Forslag til kommuneplan 2013-2024 er en lille del af fredningsområdet ind mod et *muligt nyt erhvervsområde* ved Hårup i fredningsområdets sydlige hjørne udpeget som *Muligt naturområde* i kommuneplanen i forlængelse af Natura2000-området. Området er ubevokset med det markante højdedrag Lundbjerg centralt. Fredningen er ikke til hinder for etableringen af et nyt naturområde til erstatning for den dyrkede mark på arealet i dag, men vil være i konflikt med en udvidelse af det eksisterende erhvervsområde.

Der er ifølge kommuneplanforslaget planlagt en sti i fredningsområdets nordøstlige del. Fredningen er ikke til hinder for en sådan sti.

Ifølge kommuneplanforslaget planlægges en udvidelse af vejen Dybdalen og i forlængelse heraf en forlængning af Hårupvej. Silkeborg Kommune ønsker, som led i en såkaldt modernisering af Resenbrovej, ønsker at forlægge Hårupvej, således at den flyttes til et tracé længere vestpå, end dens nuværende beliggenhed. Det betyder at vejen kommer til at gennemskære fredningsområdet på væsentligt stykke. Fredningen lægger op til at Hårupvej ikke kan forlægges, men fortsat skal forløbe i sit nuværende tracé.

Lokalplanforhold

Inden for fredningsområdet ligger Silkeborg Golfbane, som er omfattet af lokalplan nr. 181.10 fra 23. april 2012. Lokalplanområdet omfatter ca. 140 ha, hvoraf den egentlige golfbane udgør 115 ha, som er Silkeborg Golfklubs nuværende areal. Resten er tilgrænsende skovarealer mod vest som omfatter ca. 25 ha og ejes af henholdsvis Silkeborg Kommune og Staten (Naturstyrelsen).

5. Forslag til fredningsbestemmelser

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- At sikre og forbedre de landskabelige værdier i området og herunder sikre, at området fremtræder som et overvejende skovdækket landskab afbrudt af golfbane, dyrkede marker, hede, overdrev og søer.
- At bevare og forbedre områdets naturværdier, herunder levesteder og spredningsmulighederne for plante- og dyreliv, blandt andet ved at området ikke fragmenteres og at eksisterende naturområder beskyttes og sikres sammenhæng.
- At sikre de geologiske interesser samt skabe grundlag for, at der sker en formidling af disse.
- At sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder offentlighedens adgang til området via et stisystem.
- At skabe grundlag for naturpleje
- At medvirke til at sikre at naturtyper og arter, som er omfattet af Natura2000-beskyttelse, har en gunstig bevaringsstatus.

§ 2 Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares i sin nuværende tilstand, med mindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation fra fredningsnævnet, f.eks. i forbindelse med naturgenopretning/naturforbedring eller rekreativ anvendelse.

§ 3 Arealernes drift og anvendelse

Skov:

Skovparceller, vist med særlig signatur på fredningskortet, og omfattende både offentlige skove og visse private skove, skal drives i overensstemmelse med de til enhver tid gældende principper for naturnær skovdrift. Fredningen er ikke til hinder for, at skovarealerne kan overgå til driftsformer, hvor der tages yderligere biodiversitetshensyn.

Principper for naturnær skovdrift er pt.:

- Vedvarende skovdække og naturlig foryngelse
- Større anvendelse af hjemmehørende træarter
- Flere forskellige træarter og træer af forskellig alder på det samme areal
- Flere gamle træer, mere dødt ved og sikring af værdifulde nøglebiotoper

- Færre grøfter og genskabelse af tidligere vådområder
- Ingen anvendelse af gødsning og pesticider

Privat skov, der ikke efter fredningen skal drives naturnært, kan med nedenstående undtagelser drives som hidtil.

For hele skovarealet skal der for hver ha målt over 10 ha udpeges 5 store levende træer, som bevares i hele deres levetid og forfald. Det kan eksempelvis være eg, bøg, ær eller lind. Plejemyndigheden skal i forbindelse med den første plejeplan udpege og registrere de træer, som ikke må fældes eller fjernes. Træerne vælges ud fra størst mulig biologisk værdi og potentiale. Ved hver ny revision af plejeplanen udpeges nye levende træer for de, som er gået ud.

Døde stående eller liggende træer samt døde grene på levende træer bevares, da de er levested for mange forskellige arter og en vigtig faktor i bestræbelserne på at vende tilbagegangen i biodiversitet.

Stævningstræer må ikke fældes, da de har stor kulturhistorisk værdi. Plejemyndigheden registrerer stævningstræer i forbindelse med den første plejeplan.

Der kan ved rydning af artsfattig ikke-hjemmehørende nåleskov undlades genplantning med henblik på at opnå et varieret skovbillede med lysåbne partier, som kan tilgodese arter knyttet til disse naturtyper.

Arealer i landbrugsmæssig omdrift:

Landbrugsjord i omdrift kan udnyttes som hidtil. Dog er tilplantning med juletræer, energipil, elefantgræs og andre flerårige udsigtshæmmende afgrøder ikke tilladt.

Beskyttet natur:

Søer, enge, heder, overdrev og moser, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skovlovens § 28 må ikke tilstandsændres. Fredningsnævnet kan i særlige tilfælde dispensere til brug af bekæmpelsesmidler til f.eks. bjørneklo.

Haver:

Private haver er undtaget fra disse bestemmelser.

Dræning:

Sædvanlig vedligeholdelse af bestående dræningsanlæg er tilladt, mens nydræning, ændringer af eksisterende dræns placering, herunder nedlægning af drænrør i større dybde end hidtil samt ændringer af eksisterende dræns dimensioner er forbudt.

§ 4 Bebyggelse

De fredede arealer må ikke yderligere bebygges. Der må således ikke opføres bygninger, skure, boder eller andre indretninger.

Fredningen er ikke til hinder for de for jordbrugsdriften erhvervsmæssigt nødvendige driftsbygninger i tilknytning til det eksisterende bygningsareal samt de for landbrugsdriften nødvendige læskure til husdyr. Dog kræves hertil fredningsnævnets godkendelse af størrelse, udformning inkl. materiale- og farvevalg samt placering.

Oprettelse af pelsdyrfarme og fjerkræsfarme uden for eksisterende bygninger samt oprettelse af drivhusgartnerier er ikke tilladt, da disse vurderes at være særligt landskabeligt skæmmende.

§ 5 Faste konstruktioner og anlæg

Der må ikke etableres faste anlæg og konstruktioner som f.eks. tårne, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer og master. Der må ikke føres luftledninger over arealerne.

Der må ikke etableres belysning i det fredede område. Dog må der i tilknytning til boliger og driftsbygninger etableres sædvanlig nedadrettet belysning og langs de større veje må der etableres sædvanlig vejbelysning.

Der må ikke etableres nye veje i fredningsområdet. Eksisterende veje må ikke udvides eller forlænges.

Fredningen er ikke til hinder for at der efter fredningsnævnets nærmere godkendelse etableres cykelstier langs de større veje. Langs Dybdalsvej kan der etableres en dobbeltrettet cykelsti i den ene side af vejen.

Udenfor have- og gårdspladsarealer må der ikke anbringes campingvogne eller lignende, og teltslagning må ikke finde sted. Undtaget fra forbuddet er teltning af kortere varighed til spejderformål samt teltning på dertil indrettede primitive overnatningspladser.

Etablering af sportsanlæg som golfbaner, skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere m.m. er ikke tilladt.

Der må alene opsættes almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug. Hegnene skal holdes i jordfarver. Eventuelle hegn der er begrænsende for offentlighedens adgangsmuligheder efter naturbeskyttelsesloven, skal forsynes med en stente eller lignende.

Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden.

§ 6 Terrænændringer mv.

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstofferne må ikke udvindes, heller ikke til eget brug.

Forbuddet imod terrænændringer gælder ikke i private haver.

§ 7 Offentlighedens adgang

Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, og eksisterende veje og stier er således åbne for offentlighedens færdsel til fods eller cykel, jf. naturbeskyttelseslovens § 26. Ridning er tilladt medmindre det ved skiltning er forbudt.

Eksisterende og nye stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers, vejes og markers nuværende trace kan ændres, hvis der er særlige samfundsmæssige begrundelser, og hvis den samlede stiforbindelse gennem landskabet oprettholdes.

For arealer, som på fredningstidspunktet er ejet af enten kommunen eller staten (alle offentligt ejede arealer), gælder det, at der uanset fremtidigt ejerforhold er fri fladefærdsel overalt og på alle tider af døgnet. Undtaget fra denne bestemmelse er arealer, som er opdyrket.

§ 8 Naturpleje

Plejen af naturarealer beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3 skal tilrettelægges med øget biodiversitet for øje.

Plejemyndigheden skal i forbindelse med den første plejeplan i samarbejde med lodsejerne udpege de meget gamle træer, som ikke må fældes, men skal stå til de vælter af sig selv, jf. § 3 i fredningsbestemmelserne.

Plejen bør tilstræbe, at der efter aftale med berørte lodsejere skabes udsigtskiler ned gennem slugterne, således at det dramatiske istidslandskab på udvalgte steder kan opleves i en større sammenhæng.

Fredningen er ikke til hinder for, at der med fredningsnævnets godkendelse kan genskabes den naturlige hydrologi i området.

§ 9 Plejemyndighed og plejeplaner

Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan. Den første plejeplan skal gælde for højst 5 år, de senere for højst 10 år. Den skal redegøre for plejeforanstaltninger og anlægsarbejder samt eventuelle detalændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål, og kan indeholde forslag til etablering af primitive publikumsforanstaltninger, f.eks. borde, bænke og affaldskurve, og opsætning af sædvanlige husdyrhegn og læskure til dyr.

Der skal gives lodsejere og Danmarks Naturfredningsforening ret til at udtale sig om forslaget til plejeplan.

Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for fredningsnævnet til afgørelse, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 802 af 21/06/2013.

Mål for naturplejen fremgår af § 8.

§ 10 Særbestemmelser for delområder

Silkeborg Golfbane:

Den eksisterende golfbane inden for fredningsområdet kan fortsætte i det nuværende omfang. Banerne må ikke udvides.

Hvis golfbanen nedlægges, skal arealet reableres til enten skov, der drives naturnært eller udlægges til naturarealer, der afgræsses eller med høslæt.

Der er adgang for offentligheden ad stierne hele året på golfbanen. Om vinteren, når der ikke spilles golf, er der adgang overalt til fods og på ski.

Anvendelse af pesticider på golfbanearealer er ikke tilladt.

Juletræsplantager:

Juletræerne på matr.nr. 1 au, 1 af og 1 aq Skellerup Nygårde, Linå, jf. særlig signatur på fredningskortet, skal afdrives, når de er hugstmodne, dog senest 6 år efter fredningens gennemførelse. Der må ikke genplantes med juletræer, energipil og andre flerårige udsigtshæmmende afgrøder.

Adelsvejen:

Som en forlængelse af Adelsvejen skal der senest 1 år efter fredningens gennemførelse etableres et trampespor langs det levende hegn på matr.nr. 1 aq Skellerup Nygårde, Linå, jf. særlig signatur på fredningskortet.

§ 11 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.”

Som bilag 1 til fredningsforslaget var vedhæftet en fortegnelse over de omfattede lodsejere og arealer. Oplysningerne er ikke medtaget i afgørelsen, men i fredningsnævnets afgørelse om erstatning.

Som bilag 2 til fredningsforslaget var i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 5 vedhæftet Danmarks Naturfredningsforenings budgetoverslag over de forventede omkostninger ved gennemførelsen af fredningsforslaget. Det blev indledningsvis anført, at der ikke tilkendes erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, og at der derfor ikke skulle tilkendes erstatning for ca. 245 ha, der var ejet af Naturstyrelsen, Vejdirektoratet, Bane Danmark og Silkeborg Kommune. De resterende ca. 333 ha var ejet af private lodsejere. Det blev videre anført, at der ikke skulle tilkendes erstatning for arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Danmarks Naturfredningsforening anslog den samlede fredningserstatning til 2.638.195 kr., der dog efterfølgende på baggrund af Naturstyrelsens bemærkninger til budgetoverslaget blev nedsat til 2.153.595 kr. Budgetoverslaget var specificeret som tilkendelse af grunderstatning på 3.600 kr. til lodsejere med mindre end 1 ha (i alt 21.600 kr.), 3.600 kr. pr. ha for 115 ha lokalplanlagt golfbaneareal, der fortsat kan anvendes til golfbane som hidtil med naturnær skovdrift (i alt 414.000 kr.), 10.000 kr. pr. ha for 38 ha biodiversitetskov, der skal drives naturnært (i alt 380.000 kr.), 5.000 kr. pr. ha for 61 ha skov med begrænset regulering i form af bevaring af et antal gamle træer pr. ha, bevaring af dødt ved og beskyttelse af stævningstræer (i alt 305.000 kr.), 9.700 kr. pr. ha for 80 ha med forbud mod flerårige udsigtshæmmende afgrøder og afdrift af juletræer, der er hugstmodne (i alt 776.000 kr.), 60 kr. pr. meter for 703 meter ny sti (i alt 42.180 kr.) og 15 kr. pr. meter for 14.321 meter eksisterende sti (i alt 214.815 kr.)

Som bilag 3 til fredningsforslaget var vedhæftet Naturstyrelsen og Silkeborg Kommunes bemærkninger til budgetoverslaget.

Naturstyrelsen anførte bl.a., at golfbanens arealer og arealerne med skove med begrænset regulering blev pålagt restriktioner, der var mere omfattende end sådanne restriktioner, som sædvanligvis var omfattet af grundtaksten ved fredningserstatninger. Det var på det foreliggende grundlag ikke klart at vurdere, om der var et rimeligt formål mellem på den ene side de realistisk set forventelige udgifter til den foreslåede fredning og på den anden side de fredningsmæssige gevinster, der reelt kunne forventes opnået. Det måtte dog umiddelbart skønnes, at udgifterne til fredningen ville være ude af proportion med, hvad der opnås med fredningen.

Naturstyrelsen tog derfor afgørende forbehold overfor den foreslåede fredning og opfordrede til, at såvel budgettet som de foreslåede fredningsbestemmelser blev revideret.

Silkeborg Kommune fremsatte ikke bemærkninger til de anslåede fredninger, men anførte at de eksisterende beskyttelser i medfør af bl.a. skovloven, naturbeskyttelsesloven og Natura 2000 i tilstrækkelig grad sikrede området værdier. Fredningen ville endvidere få vidtrækkende konsekvenser for kommunens planlægning af området ved Hårup, da den sandsynligvis ville forhindre den planlagte forlægning af Hårupvej mod vest som en del af den planlagte ringvej 3 uden om Silkeborg, da den ville berøre udlagte byudviklingsarealer og et perspektivareal og derved have store konsekvenser for muligheden for udbygning af et ud af flere store erhvervsområde langs motorvejen, som kommunen satsede stort på, og da den ville være uheldig for givne muligheder for udvikling af Jyllandsringen.

Silkeborg Kommune foreslog derfor, at de østligste arealer i form af 300-400 meter fra Hårupvej på i alt ca. 60 ha blev udtaget af fredningen, så den ikke hindrede vejforlægningen, erhvervsudviklingen og ændringen af Jyllandsringen. Arealerne var efter kommunens opfattelse de mindst bevaringsværdige i området, da de ligger på et højt plateau ovenfor Gudenådalen og sidedalene. Kommunen foreslog alternativt fredningsbestemmelserne ændret, så de ikke hindrede projekterne.

Danmarks Naturfredningsforening anførte ved sagens rejsning bl.a., at Naturstyrelsens bemærkninger havde givet anledning til ændringer i fredningsforslaget således, at der var en bedre sammenhæng mellem fredningens udgifter og fredningsmæssige gevinster. Den planlagte forlægning af Hårupvej burde ikke realiseres, da den kolliderede med de landskabelige beskyttelsesinteresser. De arealer til erhvervsudvikling i Hårup, der allerede var lokalplanlagte, blev ikke berørt af fredningsforslaget. En ændring i relation til Jyllandsringen ville kollidere afgørende med både naturmæssige, landskabelige og kulturhistoriske interesser i det foreslåede fredningsområde.

Som kortbilag 1 til fredningsforslaget var medtaget et fredningskort over det område, der blev foreslået fredet.

På baggrund af indsigelser og andre bemærkninger til fredningsforslaget fremsat før, under og efter det offentlige møde, der blev holdt om fredningsforslaget, udarbejdede Danmarks Naturfredningsforening et ændret fredningsforslag med ændret fredningskort. Indsigelserne og bemærkningerne omtales i afsnit B og C.

Ændringerne i de foreslåede fredningsbestemmelser bestod i, at særbestemmelsen for juletræsplantager blev ændret således, at tilplantningen på matr.nr. 2af og 2ae samt eksisterende juletræer på matr.nr. 3a, del af 1au og del af 1af Skellerup Nygårde, Linå, kan fastholdes. Dog skal juletræer langs Adelsvejen på matr.nr. 1au Skellerup Nygårde, Linå, i et 10 meter bredt bælte afdrives indenfor 6 år efter fredningens endelige gennemførelse. Der må herefter ikke genplantes juletræer i et 10 meter bredt bælte langs Adelsvejen. Læhegn af hjemmehørende arter og buske kan på matr.nr. 1au Skellerup Nygårde, Linå plantes indtil 7 meter fra Adelsvejens trace mellem vej og juletræer.

Ændringerne bestod endvidere i, at afsnittet om byggeri mv. blev formuleret på følgende måde:

”Der må ikke etableres nye boliger i området, herunder hverken i eksisterende bebyggelse eller som nybyggeri. Dette gælder dog ikke medhjælper- og generationsskifteboliger, der på fredningstidspunktet lovligt kan etableres i medfør af Lov om planlægning § 36 stk. 1 nr. 12 (på landbrug større end 30 ha).

Stk. 2. Der må ej heller opføres anden ny bebyggelse, herunder skure, boder, jagthytter og lignende. Forbuddet omfatter tillige legeredskaber, terrasser, drivhuse og andre faste indretninger uden tilknytning til den eksisterende bebyggelse. Sådanne konstruktioner kan opføres på arealer som er omfattet af fredningskortets signatur "hus med have og gårdspladsareal".

Stk. 3. Om- og tilbygninger til eksisterende bebyggelse kan kun ske efter Fredningsnævnets godkendelse. Opsætning af solceller kræver tillige fredningsnævnets godkendelse. Fredningen er ikke til hinder for indvendig ombygning af eksisterende bygninger.

Stk. 4. Bygninger som er nødvendige for landbrugsdriften kan opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse efter forudgående godkendelse af Fredningsnævnet for så vidt angår byggeriets udformning, størrelse og placering.

Stk. 5. Oprettelse af pelsdyrfarme og fjerkræsfarme uden for eksisterende bygninger samt oprettelse af drivhusgartnerier er ikke tilladt, da disse vurderes at være særligt landskabeligt skæmmende.

Stk. 6. Der er ligeledes forbud mod opførelse af ridehaller.

Stk. 7. Fredningen er ikke til hinder for midlertidig anbringelse af skurvogne eller skure, der i kortere perioder er nødvendige for skovdrift eller naturpleje (max. 6 uger).

Stk. 8. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for får, kreaturer og lignende efter Fredningsnævnets godkendelse af udformning, størrelse og placering.

Stk. 9. Byggeri skal tilpasses den eksisterende bebyggelse og det omkringliggende landskab.

Stk. 10. Deponering må ikke finde sted inden for fredningsområdet."

Ændringerne bestod yderligere i, at særbestemmelserne for golfbanen blev formuleret på følgende måde:

"Den eksisterende golfbane inden for fredningsområdet kan fortsætte i det nuværende omfang. Banerne må ikke udvides. Ændring i banernes udstrækning kræver fredningsnævnets godkendelse.

Indenfor de på kortet med særlig signatur angivne felter er fredningen ikke til hinder for byggeri, p-plads mv. i relation til golfbanens funktion som golfbane.

Hvis golfbanen nedlægges, skal arealet reableres til enten skov, der drives naturnært eller udlægges til naturarealer, der afgræsses eller med høslæt.

Offentlighedens adgang og færdsel på golfbanen følger de almindelige regler i naturbeskyttelsesloven og skovloven. Det betyder at der er ret til færdsel ad eksisterende stier og veje, medmindre klare sikkerhedsmæssige begrundelser taler for det modsatte. Om vinteren, når der ikke spilles golf, er der adgang overalt til fods. Der er desuden adgang på ski på ikke-hegnede arealer."

Ændringerne bestod herudover i, at det første afsnit i bestemmelsen om plejemyndighed og plejeplaner blev formuleret således, at plejemyndigheden udarbejder en plejeplan. Den første plejeplan skal gælde for højst 5 år, de senere for højst 10 år. Dog kan plejeplans-kadencen tilrettelægges, så den følger Naturstyrelsens egen kadence for så vidt angår pleje på statens skovareal. Plejeplanen skal redegøre for plejeforanstaltninger og anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål og kan indeholde forslag til etablering af primitive publikumsforanstaltninger, f.eks. borde, bænke, affaldskurve og opsætning af sædvanlige husdyrhegn og læskure til dyr.

Ændringerne bestod endelig i, at bestemmelsen i afsnittet om offentlighedens adgang, stier mv. om, at ridning er tilladt, medmindre det ved skiltning er forbudt, blev fjernet, og at det i bestemmelsen om naturpleje blev tilføjet, at det i områder med stævningskov bør sikres, at der etableres nye stævninger på yngre træer, så der finder en foryngelse sted.

Ændringerne i fredningskortet bestod i en ændret fredningsgrænse ved Hårup med henblik på et muligt nyt forløb af Hårupvej tæt på erhvervsarealet i Hårup, en ændret fredningsgrænse ved Solbo med henblik på en mulig udvidelse og en udvidelse af arealet til byggeri og parkering ved golfbanen.

B. Det offentlige møde om sagen

Der blev i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 37, stk. 5 og stk. 6 indkaldt til og afholdt et offentligt møde om fredningsforslaget.

På mødet, der blev holdt den 1. oktober 2014, redegjorde Danmarks Naturfredningsforening indledningsvis for fredningsforslaget, og der var herefter mulighed for at fremsætte bemærkninger til forslaget.

Naturstyrelsen redegjorde for styrelsens rolle i fredningssager og stillede sig tvivlende over for nødvendigheden af at frede golfbanen og af at fastlægge fredningsgrænsen, så den dels hindrede den planlagte forlægning af Hårupvej og byudviklingen ved Hårup og dels gik videre end til de offentlige arealer mod motorvejen. Naturstyrelsens stillede sig endvidere tvivlende over for det konkrete indhold i de foreslåede fredningsbestemmelser om døde, stående og liggende træer, et generelt forbud mod juletræer, veje, ridning og brug af pesticider på golfbanen.

Friluftsrådet tilsluttede sig en fredning, men stillede spørgsmål ved nødvendigheden af at frede golfbanen, området ved Skellerup Nygårde og Hårup Sande.

Et mindre antal berørte grundejere mv. kommenterede på fredningsforslagets bemærkninger og forslag til fredningsbestemmelser om Jyllandsringen, golfbanen, naturpleje, offentlighedens adgang, egen teltslagning og forlægningen af Hårupvej.

Der blev både for dagen for det offentlige møde og senere gennemført besigtigelser af udvalgte områder i fredningsforslaget.

C. Bemærkninger til det oprindelige fredningsforslag og Danmark Naturfredningsforenings svar

Silkeborg Kommune anførte, at kommunen som udgangspunkt er modstander af fredningsforslaget. Fredningen er overflødig, da området i forvejen er meget beskyttet, og den vil få vidtrækkende konsekvenser for kommunens planlægning af området ved Hårup. Kommunen har i flere år havde haft planer om forlæg-

ning af Hårupvej med tilslutning i syd til den kommende motorvej. Der er tale om et vigtigt led i etableringen af Højmarkslinjen, der er en tosporet omfartsvej nord om Silkeborg fra Funder til Hårup. Der er planlagt en udvidelse af kørebanen og anlæggelse af enkeltrettede cykelstier i begge sider ad vejen. Moderniseringen af Resendalvej, som fredningsnævnet meddelte dispensation til i slutningen af 2013, er også en del af Højmarkslinjen. Da projektet var udlagt i kommuneplanen, politisk vedtaget, finansieret og igangsat, var det kommunens opfattelse, at vejforlægningen ikke var i strid med naturbeskyttelseslovens § 37, stk. 2 og fredningsforslagets bestemmelser om, at der ikke må etableres nye veje, og at eksisterende veje ikke må udvides eller forlægges. Alternativt burde fredningsgrænsen følge den fremtidige vejstrækning vest om det eksisterende erhvervsområde. Arealet mellem den fremtidige vejstrækning og det eksisterende erhvervsområde vil blive afskåret fra det vestlige landskabsområde, og arealet har efter kommunens opfattelse ikke nogen væsentlig landskabelig værdi i forhold til de overordnede fredningshensyn. Kommunen har til hensigt at inddrage arealet mellem vejen og det eksisterende erhvervsområde i en lokalplan til erhverv som en afslutning af erhvervsområdet mod vest ud mod vejen. Hvis Hårupvej flyttes 40-50 meter mod øst i forhold til det tidligere forslag, vil vejen være længere væk fra skoven og arealer, der i kommuneplanen er udlagt som landskabelig interesse, så den kun vil gennemskære ét sådant areal på en kortere strækning. En fredning bør ikke bruges til at forhindre en mindre vejflytning ved fredning af natur uden fredningsværdi. Kommunen arbejder for, at udbygningen af Højmarkslinjen omkring Silkeborg tilrettelægges således, at Jyllandsringens vejadgang kan flyttes fra Skellerupvej i Resebro by til Dybdalen/Hårupvej, da det skaber mulighed for, at trafikken til og fra Jyllandsringen kan afvikles med meget færre gener for Resebro by, da den i stedet vil kunne foregå via det kommende tilslutningsanlæg til motorvejen i Hårup. Det blev om forslaget til fredningsbestemmelser om arealernes drift og anvendelse anført, at stævningstræer går til grunde, når de ikke stævnes. De bevares ikke ved at lade dem stå i al fremtid. Jo ældre et stævnet træ bliver, jo dårligere bliver dets evne til at skyde igen fra stubben. Det vil derfor være mere fornuftigt naturmæssigt at foreslå en plan for stævning af træerne. Kommunen skal ikke varetage naturplejen i det omfattede Natura 2000-område, da det ejes af staten, men kommunen er indstillet på i samarbejde med ejerne af matr.nr. 2f Skellerup Nygårde, Linå at fortsætte naturplejen på deres ejendom, der beskrives som et kerneområde i fredningsforslaget. Kommunen planlægger endvidere en udvidelse af institutionen Solbo, som fredningen ikke bør hindre. Fredningen vil endvidere begrænse udviklingsmulighederne for Silkeborg Golfklub. Det er angivet som et af flere fredningsformål at sikre og forbedre området rekreative kvaliteter og offentlighedens adgang til området via et stisystem, men der er kun foreslået udlæg af én ny sti i forlængelse af Adelsvejen, og det er beskrevet, at området allerede er velforsynet med stier.

Danmarks Naturfredningsforening anførte at være positivt indstillet på en dobbeltrettet cykelsti langs Dybdalen, men ikke enkeltrettede cykelstier. Fredningsgrænsen ved Solbo kan rykkes ca. 45 meter væk fra Solbo, så institutionen får mulighed for at udvide, som der er behov for. Der bør ikke ske en ændret vejadgang til Jyllandsringen, da det uundgåeligt vil medføre, at dele af det foreslåede fredningsområde antastes. Med de nuværende fem årlige løb synes behovet heller ikke at være af større omfang. En eventuel udvidelse af Jyllandsringens aktiviteter vil være i direkte modstrid med fredningens formål og området karakter af bynært rekreativt område. Der er i øvrigt ingen aktuelle vedtagne planer for udvikling af Jyllandsringen, som fredningsforslaget er i strid med. En ændring af Jyllandsringen er tænkt som løftestang for sagen om parallelforskydning af Hårupvej. En ændring af Hårupvej vil være et meget stort indgreb i det flotte landskab og en antastelse af de fredningsmæssige interesser. Flere af slugterne vil blive gennemskåret i den sydligste del. Det øvre plateau giver en visuelt flot overgang til slugterne. Fredningen forhindrer den planlagte forlægning af Hårupvej, men den nuværende Hårupvej vil kunne opgraderes og tilsluttes det lysregulerede kryds Linåvej/Borgdalsvej blot ved at føre den eksisterende vej dertil efter fredningsgrænsen. Fredningen hindrer derfor heller ikke en færdiggørelse af ringvejen omkring Silkeborg. Fredningsgrænsen kan rykkes,

men ikke så meget som foreslået af kommunen. Danmarks Naturfredningsforening er enig med kommunen i, at der med fordel i en plejeplan kan laves en plan for beskæring af stævningstræer, så de ikke går til grunde eller alternativt og bedre en plan for nye stævningstræer, så de gamle bevares intakte af hensyn til biodiversiteten. Det bør fredningen ikke være til hinder for. Området er ikke i forvejen godt beskyttet. Landskabstypen er unik i Danmark, og det foreslåede fredningsområde er unikt ved sin bynære beliggenhed umiddelbart uden for Silkeborg og i direkte sammenhæng med Silkeborgskovene og Gudenåen. Områdets nuværende beskyttelse er langt fra tilstrækkelig til at værne om værdierne, hvilket hele sagen vidner om, herunder kommunens mange ønsker om vejudbygning, erhvervsområder og idrætsanlæg. Der skal i medfør af naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 3 ved lovens administration lægges vægt på den betydning, som et areal på grund af sin beliggenhed kan have for almenheden. Der er tale om et område af overordentlig stor rekreativ værdi netop på grund af den bynære beliggenhed og sammenhæng med Gudenåen og skovene omkring Silkeborg. Der er foruden en ny sti lagt op til, at eksisterende stier skal bevares.

Silkeborg Golf A/S anførte som ejer af matr.nr. 1c og matr.nr. 2g begge Skallerup Nygårde, Linå og matr.nr. 3cm Hårup By, Linå som en sammenfatning på et længere og begrundet skriftligt indlæg, at fredningsforslaget ikke ville være til gavn for miljøet og naturen på golfklubbens arealer. Fredningen ville fjerne grundlaget for golfbanedrift i området og dermed fjerne grundlaget for den intensive udnyttelse af arealet som rekreativt område og ville indebære et betydeligt samfundsøkonomisk tab for hele Silkeborg-egnen. Golfklubben ville blive stillet ringere end de i forvejen yderst restriktive miljøregler, og der ville ikke løbende kunne ske justeringer og moderniseringer af golfbanen og bygningsmassen, ligesom golfklubben ikke længere kunne definere rammerne for publikums færden på arealerne. Fredningen ville således være både en sportslig og en økonomisk katastrofe for golfklubben.

Danmarks Naturfredningsforening anførte, at golfbanen bør være omfattet af fredningen, blandt andet fordi der er store arealer mellem banerne, som er natur, og kun er reguleret af en lokalplan. Danmarks Naturfredningsforening er dog indstillet på at acceptere, at golfbanen underlægges de til enhver tid gældende regler om brug af pesticider og gødsning mv. Danmarks Naturfredningsforening er endvidere indstillet på, at golfklubben selv kan udstikke regler for offentlighedens færdsel inden for rammerne af skovloven og naturbeskyttelsesloven. Det betyder som udgangspunkt, at der er ret til færdsel ad eksisterende stier og veje, medmindre klare sikkerhedsmæssige begrundelser taler for noget andet. Det kan man eventuelt lade det være op til plejemyndigheden at vurdere. Danmarks Naturfredningsforening er endelig indstillet på, at arealer omkring maskinhus og klubhus udlægges til byggefelt i overensstemmelse med lokalplan 181.10, så golfklubben kan foretage nødvendige bygningsmæssige ændringer uden inddragelse af fredningsnævnet.

Vejdirektoratet anførte som ejer af matr.nr. 6nt Hårup By, Linå, at ejendommen bør undtages fra fredning, hvis ikke Vejdirektoratet er erstatningsberettiget.

Danmarks Naturfredningsforening anførte, at arealet under alle omstændigheder bør fastholdes inden for fredningen på grund af den landskabelige værdi, dette kuperede areal har. Hvis det undtages fra fredningen og tilplantes med f.eks. juletræer, vil det have en yderst negativ visuel effekt på landskabsoplevelsen.

FDM anførte som ejer af matr.nr. 1l Skallerup By, Linå, at det vil være formålsløst og uden naturmæssig gevinst at frede arealet, der i forvejen er fredskovsbelagt og dermed allerede indeholder en sådan særdeles bred biodiversitet, som Danmarks Naturfredningsforening netop ønsker for området. En hindring af forlægningen af Hårupvej vil betyde, at en mulig omlægning af tilkørselsforholdene til Jyllandsringen ikke er mulig. De eksisterende tilkørselsforhold til Jyllandsringen er ikke optimale, da der ved større arrangementer

er en del tæt trafik gennem Resenbro og Linå til gene for beboerne. Hvis fredningen gennemføres, bør den give mulighed for, at der kan ske en omlægning af tilkørselsforholdene til Jyllandsringen.

Danmarks Naturfredningsforening anførte, at fredskov ikke i sig selv yder beskyttelse af naturværdierne, da skoven kan fældes, blot der plantes nyt efterfølgende. Der er kun få større arrangementer på Jyllandsringen, og gener herved bør løses uden, at der sker indgreb i naturværdierne. Den foreslåede afgrænsning af fredningen bør fastholdes i grænsen op mod Jyllandsringen, da der netop her findes nogle af fredningsområdets største natur, landskabs- og kulturhistoriske værdier.

Jørgen Jessen Jensen anførte som ejer af matr.nr. 1au og matr.nr. 2af begge Skellerup Nygade, Linå, at arealerne ikke bør fredes. Der er juletræsdrift på arealerne, og en fredning vil betyde tab af en vigtig indtægtskilde. Arealerne har været tilplantet i så mange år, at det ikke kan lade sig gøre at omlægge dem til landbrugsmæssig drift. Juletræsproduktion vil skabe større indsigt og udsigt til området end sådanne 12-15 meter høje træer, som blev fældet i årene 2007-2013, og en biotopforbedrende beplantning med læhegn og mindre remiser vil forbedre området kvaliteter og medvirke til en bevarelse af området dyreliv.

Danmarks Naturfredningsforening anførte, at arealerne bør fredes, men at der er foreslået en ny fredningsbestemmelse, som imødekommer det anførte.

Bente Thygesen Thorborg, Peter Thygesen Liisberg og Mogens Thygesen Liisberg anførte som ejere af matr.nr. 11a Skellerup By, Linå og matr.nr. 1ai Skellerup Nygårde, Linå via advokat Torben Møller, at en stor del af området og herunder deres ejendomme ikke har nogen fredningsværdi. Deres ejendomme er ordinære skovarealer, og der er derfor ikke grundlag for ved fredning at begrænse en skovdriftsmæssig udnyttelse af arealerne. Gravhøjen på matr.nr. 11a Skellerup By, Linå er i forvejen sikret som fortidsmindebeskyttet, og den bør ved en fredning under alle omstændigheder undtages også i lyset af en planlagt udvidelse af den i området beliggende institution for psykisk og fysisk handicappede unge.

Danmarks Naturfredningsforening anførte, at ejendommen indeholder store fredningsværdier, både rekreativt, naturmæssigt, landskabeligt og kulturhistorisk. Det bør alene være det anførte mindre areal ved Solbo, som undtages fra fredning, da skoven længere væk fra institutionen indeholder meget store fredningsværdier. Der er ikke nogen beskyttelse af Adelsvejen og arealet mellem gravhøjene uden for beskyttelseslinjen.

Lise Juhl Balle og Erik Balle anførte som ejere af matr.nr. 2f Skellerup Nygårde, Linå, at en fredning er positiv i relation til at forhindre udbygning og anlæg af veje som forberedelse til en udvidelse af Jyllandsringen, da aktiviteterne er meget støjende og i høj grad vil forringe området fred og rekreative værdier. Fredningsforslagets kritiske beskrivelse i relation til golfbanen er ikke korrekt. Golfbanen har betydet, at der er fremkommet lange strækninger af grænseflader mellem skov og åbne områder med deraf følgende meget bedre variation med lys og dyreliv. Der er ikke grundlag for at frede deres ejendom, da den i mange år allerede har været henlagt som fri natur, hvor skoven har udviklet sig til urørt skov. Der er et godt samarbejde med Silkeborg Kommune om naturpleje, og det er unødvendigt med en plejeplan. Offentligheden har i forvejen adgang i medfør af naturbeskyttelsesloven. En større adgang vil medføre gener, og borde, bænke, affaldskurve, overnatningspladser, teltning og ridning kan ikke accepteres, uden at de har samtykket. Det bør fremgå af fredningsbestemmelserne. De foreslåede fredningsbestemmelser i relation til bl.a. forbud mod egen teltning og fjernelse af døde træer er i øvrigt for bureaukratiske. De vil have mulighed for at nedgrave en kunstig rævegrav og bevare og efter behov flytte tre hochsitz og rododendron og slå telte op på ejendommen. Arealerne er i forvejen beskyttet i medfør af talrige andre reguleringer.

Danmarks Naturfredningsforening anførte, at forslaget til forbud mod teltning ændres, så teltning er tilladt lodsejer på egen ejendom. Der er ingen bemærkninger til etablering af en kunstig rævegrav eller til bevarelsen af eksisterende lovlige hochsitz, dam og rododendronområde, til at ridning kun er tilladt på privat jord, hvis ejeren har givet tilladelse, og til at der alene kan opsættes primitive publikumsforanstaltninger, hvis ejeren har samtykket. Fredningen hverken forhindrer eller begrænser den meget fine plejeaftale.

Erling Jacobsen anførte som ejer af matr.nr. 2ae Skallerup Nygårde, Linå, at det ikke er nødvendigt med en fredning, da borgerne selv kan holde styr på ejendommene og naturen. Det er bedre med et nyt område til erhvervsudvikling end fokus på Adelsvejen som trampesti.

Jørn Hermann Jensen anførte som ejer af matr.nr. 2ai og matr.nr. 6 begge Skallerup Nygårde, Linå, at fredningsforslaget bør gennemføres, da en forlægning af Hårupvej vil have stor negativ betydning for naturen og dyrelivet i området.

Friluftsrådet anførte, at det er fornuftigt at frede området ved Dalene ved Resebro. Der er tale om bynær natur af enestående beskaffenhed og stor rekreativ betydning for både lokale og besøgende. Men det kan ikke være hensigten at ødelægge nuværende aktiviteter i området, så fredningsbestemmelserne bør formuleres, så sådanne aktiviteter er mulige.

Danmarks Naturfredningsforening anførte i øvrigt efter en henvendelse fra Andelsboligforeningen Seniorbo, at foreningen fortsat kan beskære og fælde træer af hensyn til lys og sol på terrasser, fylde jord på skråningen, der vender ned mod området, da den løbende skrider, og slå brændenælder.

D. Bemærkninger til det ændrede fredningsforslag og Danmarks Naturfredningsforenings svar

Naturstyrelsen anførte, at det fortsat er Naturstyrelsens opfattelse, at fredningsgrænsen mod vest bør ændres således, at det nye motorvejsanlæg undtages fra fredningen. Der er på arealet sket rydning af skov til brug for vejarealer indenfor det foreslåede fredningsområde. Det er fortsat opfattelsen, at matr.nr. 1a Skallerup Nygårde er af stærkt begrænset betydning for fredningens centrale formål og derfor kan undtages fra fredningen. Der er på fredningskortet ikke angivet felter til byggeri, parkeringsplads mv. til brug for golfklubben som forudsat i den nye formulering af fredningsforslagets § 7. I § 4, stk. 5 kan det anføres, at døde grene mv. dog skal kunne nedskæres, hvis de udgør en sikkerhedsmæssig risiko for publikum. Det sidste punktum i § 5, stk. 3 foreslås formuleret således, at fredningen ikke er til hinder for indvendig ombygning af eksisterende bygninger eller for udvidelse af eksisterende lovlige bygninger op til 250 m² bruttoetageareal, da det er en naturlig følge af de gældende landzonebestemmelser i planloven. Det bør i § 7, stk. 4, 2. punktum præciseres, at færdslen i medfør af lovens almindelige regler alene er til fods og på cykel. § 11, stk. 1, 3. og 4. punktum foreslås formuleret således, at plejeplanskadencen kan tilrettelægges, så den følger Naturstyrelsens kadence for så vidt angår dels driftsplanen (plejeplanen) for styrelsens arealer, dels Natura 2000-plejeplanen for de arealer, som er omfattet heraf. Plejeplanen skal redegøre for plejeforanstaltninger og anlægsarbejder. En sådan formulering er en mere korrekt og udtømmende beskrivelse af de plantyper, som er relevante på Naturstyrelsens arealer, ligesom den foreslåede delbestemmelse om detalændringer i almenhedens adgangsret ikke forekommer relevant set i sammenhæng med særligt bestemmelsen i § 9, stk. 2. Endelig foreslås et stiforløb i henhold til tinglyste deklARATIONER på ejendommene matr.nr. 3h Skallerup Nygårde, Linå og matr.nr. 3im Hårup By, Linå medtaget på fredningskortet med særlig signatur for at give et samlet overblik over stiforløbet i området.

Silkeborg Kommune anførte supplerende, at Danmarks Naturfredningsforening ved en tidligere besigtigelse gav udtryk for, at der kunne etableres en vej fra Jyllandsringen til Dybdalen/Hårupvej, hvis blot Adelsvejen

blev sikret. Det er fortsat ikke muligt i den foreslåede fredning. Der er på Jyllandsringen årligt fem løb fordelt på 11 løbsdage, 20 træningsdage, seks dage med racerskole og et velbesøgt velgørenhedsarrangement. Desuden er to af banerne åbne dagligt for køretekniske kurser. Hvis vejen ændres i tilknytning til en forlængning af Hårupvej, vil det øge trygheden og trafikikkerheden på Skellerupvej og i Resenbro. Vejen vil blive anlagt, så der tages hensyn til gravhøje og natur og med etablering af en sikker krydsning af Adelsvejen. Den reviderede fredningsgrænse mod vest giver mulighed for at tilslutte Hårupvej mod syd til det nye signalanlæg ved Linåvej/Borgdalsvej, men det giver ikke mulighed for den planlagte parallelforskydning af hele Hårupvej mod vest. Det vil være nødvendigt at ekspropriere ejendomme til en sådan linjeføring, som vil være nødvendig med den foreslåede fredning. De ændrede fredningsbestemmelser for matr.nr. 3a Skellerup Nygårde, Linå og matr.nr. 1au Skellerup Nygårde, Linå kan fejlagtigt give anledning til en opfattelse af, at der også kan plantes på den del af arealerne, hvor der er fredede gravhøje, og hvor der efter fortidsmindebeskyttelseslinjen ikke må ske tilplantning med juletræer, læhegn eller skov.

Silkeborg Golf A/S anførte, at det ændrede fredningsforslag havde imødekommet indsigelser i relation til driften, idet der kunne både gødskes, benyttes pesticider og beskyttelsesmidler efter de gældende bestemmelser og foretages de nødvendige bygningsmæssige ændringer. Det er imidlertid afgørende for golfklubben, at der efter samme praksis som hidtil vil være mulighed for at pleje, vedligeholde og foretage oprydning af rough-områderne indenfor en afstand af ca. 25 meter fra de intensivt plejede arealer, da de udgør en meget væsentlig del af golfbanen. Det vil give mulighed for at fjerne væltede træer og invasive arter som f.eks. hæg og foretage klipning af områder med birkeris, græsvækst og lignende, der fjerner grundlaget for den naturlige vegetation af lyng, blåbær og øvrige hedeplanter, der er kendetegnende for langt hovedparten af området, og som kræver beskæring og pleje på linje med de øvrige hedeområder, og som er hensigtsmæssigt både naturmæssigt og golfmæssigt. Dertil kommer det betydelige risikomoment i et meget benyttet skovområde, hvor golfspillere bevæger sig også uden for veje og stier, i relation til at efterlade vindfælder og afbrækkede grene og i relation til træer og store grene, der har risiko for at vælte eller brække af i stærk vind. Det foreslås derfor, at skovområderne på golfklubbens arealer undtages fra pligten til at overgå til naturnær skovdrift, så længe der drives golfbane på området, da det vil være en meget betydelig forringelse af golfbanens kvalitet og desuden udgøre en risikofaktor for golfspillerne. Subsidiært foreslås det, at der gives dispensation til inden for 25 meter fra de intensivt plejede arealer at fortsætte pleje af skov- og hedeområder efter den nuværende praksis. Golfklubben har endvidere planer om at erstatte et åbent skur mod vest på træningsbanen med en større bygning med overdækket træningskapacitet med flere udlagssteder og aflåseligt rum. Golfklubben vil derfor gerne have indlemmet den østlige del af træningsområdet i det samlede byggefelt og bygningsarealet udvidet til at omfatte et byggefelt langs driving range umiddelbart vest for træningscentret. Der vil fortsat blive etableret langrendsløjper, og der bør derfor være en fredningsbestemmelse om, at der er adgang på ski udenfor de ikke hegnede arealer på de af golfklubben anlagte langrendsløjper. I den nuværende skiltning ved indgangen til langrendsløjperne anmodes skiløbere om at benytte de anlagte løjper for at beskytte banen, og det er opfattelsen, at langt størstedelen af skiløberne har forståelse herfor. Fredningskortets angivelse af områder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 er ikke i overensstemmelse med den nugældende afgrænsning af områderne.

Niels Henrik Haugaard og Lars Damgaard Rasmussen anførte som ejere af matr.nr. 1aq Skellerup Nygårde, Linå og 3b Skellerup By, Nygårde via LMO, at der ikke er behov for fredning af arealet, der er et trekantet areal på ca. 19 ha, der dyrkes som almindelig landbrugsjord. Arealet har ikke fredningsmæssig værdi, og der bliver ikke offentlig adgang til selve arealet. Der er heller ikke grundlag for via en sti i kanten af arealet at give offentligheden adgang hertil. En offentlig adgang dér har ikke nogen værdi for offentligheden. Der er i forvejen en sti gennem skoven til Adelsvejen. En sti vil forhindre den nuværende samdrift mellem arealerne

og de tilstødende arealer, de også ejer, og vil betyde at der skal ske transport via offentlig vej og etableres overkørsler. Der er ikke grundlag for et forbud mod juletræer.

FDM anførte supplerende, at fredskoven ikke indeholder særlige naturværdier, der ikke i tilstrækkelig grad er sikret efter bestemmelserne om fredskov. Der er ved arrangementer på Jyllandsringen 5.000-15.000 tilskuere, der primært ankommer i bil. Der ankommer endvidere omkring 50 personer dagligt. Trafikken er til gene for beboerne i Linå. En ny tilkørselsmulighed kan etableres uden indgriben i naturværdier, herunder fortidsminder da området primært består af opdyrket jord. En udvidelse af Jyllandsringens aktiviteter er ikke i strid med fredningen, da den er beliggende udenfor fredningen, men vil alene kunne have betydning for en udbygning af Jyllandsringens anlæg.

Lise Juhl Balle og Erik Balle anførte på ny, at det bør anføres i fredningsbestemmelserne, at teltslag kun må ske med ejerens samtykke, og at det også gælder spejdere. Det bør ligeledes fremgå, at opsætning af primitive publikumsforanstaltninger og ridning kun må ske med ejerens samtykke.

Jørgen Jessen Jensen anførte, at der efter hans opfattelse fortsat ikke er en afklaring af den fremtidige udnyttelse af matr.nr. 1au Skellerup Nygårde, Linå. Der bør være tilladelse til dyrkning af juletræer på hele arealet bortset fra det område på fredningskortet i et 10 meter bredt bælte langs Adelsvejen, der er markeret som juletræer, der skal afdrives.

Bodil Kjeldsen og Preben Kjeldsen anførte som ejere af del af matr.nr. 5c og del af matr.nr. 3a begge Skellerup Nygårde, Linå, at det flade areal vest for Hårupvej ikke har nogen fredningsværdi og derfor bør undtages fra en fredning. Det vil også gøre det muligt på et senere tidspunkt at flytte gården som en konsekvens af den øgede trafikmængde ved Hårupvejs sammenkobling med motorvejskrydset.

Torben Henriksen Nyehuus anførte som ejer af del af matr.nr. 3l Hårup By, Linå, at der ikke er noget grundlag for at frede et areal, som ligger imellem et parcelhusområde og golfbanen, og hvor området igen er på vej i skov.

Danmarks Naturfredningsforening anførte ikke at have indvendinger mod en eventuel skærpet formulering om juletræer indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen omkring gravhøje, mod de foreslåede bestemmelser om teltslagning og primitive publikumsfaciliteter, mod mulighed for tilplantning med juletræer på hele matr.nr. 1au Skellerup Nygårde, Linå bortset fra en bræmme langs Adelsvejen, mod den foreslåede subsidiære bestemmelse om drift 25 meter fra de intensivt plejede arealer på golfbanen dog undtaget arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, mod golfklubbens ønske om flytning af træningsskuret på driving range og formuleringer om ski på golfbanen og endelig mod Naturstyrelsens forslag bortset fra i relation til matr.nr. 1aq Skellerup Nygårde, der bør sikres mod tilplantning grundet landskabsoplevelsen.

Danmarks Naturfredningsforening anførte derimod at have indvendinger mod de øvrige bemærkninger fra Silkeborg Kommune, FDM - dog med bemærkning om, at fredningen ikke påvirker Jyllandsringens aktiviteter uden for fredningsområdet – Bodil Kjeldsen og Preben Kjeldsen og Niels Henrik Haugaard og Lars Damgaard Rasmussen, idet det dog i fredningsbestemmelsernes § 9 kan tilføjes, at der fortsat kan krydse landbrugsmaskiner over trampesporet som hidtil.

E. Særligt om fredningsnævnets behandling af fredningssagen

Fredningsnævnet har den 30. september 2015 med hjemmel i naturbeskyttelseslovens § 37a, stk. 3 besluttet at forlænge fristen for fredningssagens afgørelse til den 30. september 2017.

Det var indtil december 2016 suppleanten for fredningsnævnets formand, der behandlede fredningssagen sammen med det ministerudpegede og kommunalt valgte medlem af fredningsnævnet. Formandssuppleanten besluttede imidlertid med virkning fra den 1. januar 2017 at udtræde af fredningsnævnet, hvorefter fredningsnævnets formand overtog den videre behandling af sagen. Alle parter i fredningssagen har efterfølgende haft mulighed for i forbindelse med besigtigelser mundtligt overfor fredningsnævnets formand at fremsætte indsigelser mod det ændrede fredningsforslag.

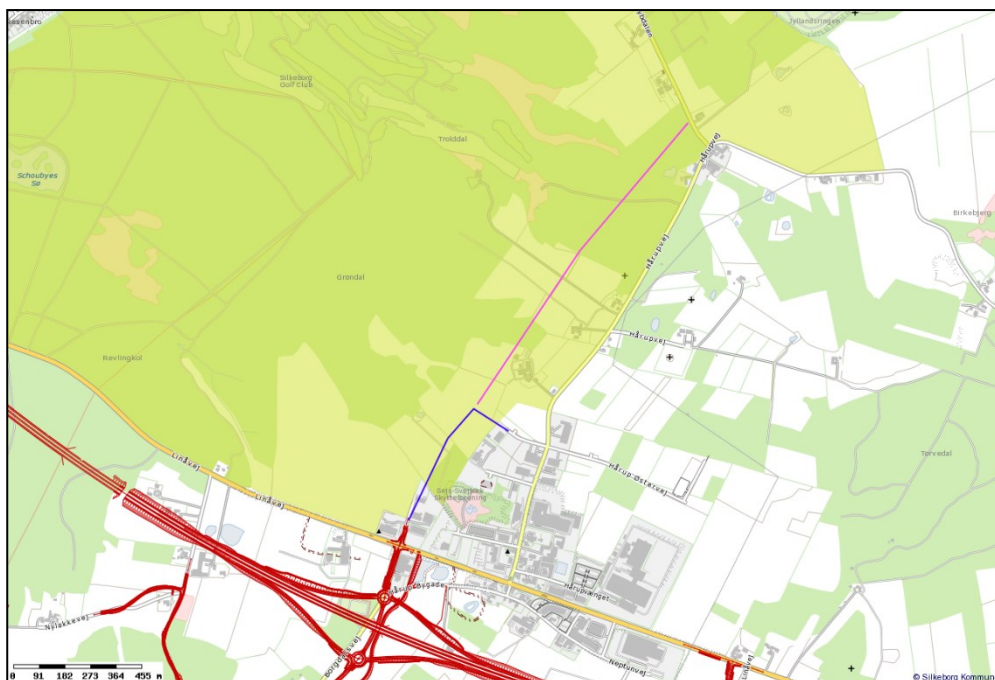
Fredningsnævnets formand har herefter holdt møder med Silkeborg Golf A/S og Silkeborg Kommune, og der er sket besigtigelser i relation til golfbanen og af det samlede fredningsnævn i relation til forlægningen af Hårupvej og arealerne mellem Dybdalen/Mørkdalvej og Jyllandsringen.

Besigtigelsen i relation til den ønskede forlægning af Hårupvej skete efter Silkeborg Kommunes afsætning i marken af det forløb af en forlægning af Hårupvej, som kommunen kan acceptere som det tætteste mod den nuværende Hårupvej. Fredningsnævnet har endvidere modtaget en droneoptagelse af vejforløbet set oppefra.

Fredningsnævnets formand har i øvrigt tidligere besigtiget dele af det foreslåede fredningsområde bl.a. i forbindelse med Silkeborg Kommunes ansøgning om dispensation til forlægning af Hårupvej og i forbindelse med den ansøgning om juletræsproduktion på matr.nr. 1au og matr.nr. 2af begge Skellerup Nygade, Linå, der medførte, at Danmarks Naturfredningsforening fremsatte et ændret forslag til fredningsbestemmelser.

F. Særligt om forlægningen af Hårupvej

Fredningsnævnet traf den 15. juli 2014 afgørelse om ikke at meddele dispensation til en forlægning af Hårupvej, som den var planlagt forud for fredningsforslaget. Den planlagte linjeføring af Hårupvej var illustreret på følgende vis i Silkeborg Kommunes ansøgning, hvor den sydlige etape af forlægningen blev angivet med blå streg, den nordlige forlægning med lilla streg og det areal, der var omfattet af fredningsforslaget, med gennemsigtig gul farve.

I Danmarks Naturfredningsforenings bemærkninger til Silkeborg Kommunes ønske om en ændret fredningsgrænse med henblik på forlægningen af Hårupvej blev det anført, at fredningsgrænsen kunne flyttes, så forlægningen kunne gennemføres i overensstemmelse med den blå illustration, men ikke i overensstemmelse med den røde illustration som ønsket af kommunen.

Danmarks Naturfredningsforening har herefter foreslået en revideret fredningsgrænse, der giver mulighed for en mere tilpasset kombination af en bynær forlægning af Hårupvej og brug af den eksisterende Hårupvej, end den blå streg illustrerer.

G. Særligt om Silkeborg Golfklub

Silkeborg Golf A/S har i december 2016 indgivet en dispensationsansøgning til fredningsnævnet i relation til afholdelse af internationale golfturneringer. Ansøgningen vedrørte nogle stationære ændringer og nogle midlertidige tiltag ved kommende større turneringer. Fredningsnævnet har meddelt dispensation til de stationære ændringer, men har i øvrigt i relation til midlertidige tiltag ved mulige fremtidige større turneringer formuleret fredningsbestemmelserne således, at de ikke kræver fredningsnævnets dispensation.

H. Særligt om matr.nr. 6nt Hårup By, Linå

Naturstyrelsen har under fredningssagens behandling købt ejendommen matr.nr. 6nt Hårup By, Linå af Vejdirektoratet og har sammen med Danmarks Naturfredningsforening foreslået nærmere angivne fredningsbestemmelser for ejendommen.

J. Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse

Naturbeskyttelseslovens bestemmelser:

Det fremgår af naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, at fredningsnævnet kan gennemføre fredning af bl.a. landarealer til varetagelse af de formål, der er nævnt i naturbeskyttelseslovens § 1.

Af naturbeskyttelseslovens § 1 fremgår det, at loven skal medvirke til at værne om landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet. Det er anført i naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 2, at loven tilsigter særligt at beskytte naturen med dens bestand af vilde dyr og planter samt deres levesteder og de landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og undervisningsmæssige værdier. Endvidere tilsigter loven særligt at forbedre, genoprette eller tilvejebringe områder, der er af betydning for vilde dyr og planter og for landskabelige og kulturhistoriske interesser. Endelig tilsigter loven særligt at give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen samt forbedre mulighederne for friluftslivet.

Det er anført i naturbeskyttelseslovens § 38, at en fredning skal indeholde en bestemmelse om formålet med fredningen. I fredninger, der omfatter arealer inden for internationale beskyttelsesområder, skal det fremgå af formålet, at fredningen skal medvirke til at sikre en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper, som områderne er udpeget for. En fredning kan gå ud på bevaring af den nuværende tilstand eller tilvejebringelse af en bestemt tilstand, der herefter skal bevares, og den kan regulere offentlighedens færds-

sel i området. En fredning kan indeholde de bestemmelser, herunder de påbud og forbud vedrørende arealernes anvendelse, der skønnes nødvendige, for at fredningsformålet kan opnås.

Fredningshensynene i naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 2:

Det er fredningsnævnets opfattelse, at Dalene ved Resenbro og de omkringliggende arealer, der er foreslået fredet, har så store naturmæssige, landskabelige og kulturhistoriske værdier, at det er nødvendigt at frede området for at opnå og sikre fredningsformålene, herunder at medvirke til at sikre en gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som det berørte internationale beskyttelsesområde er udpeget for.

Fredningsnævnet bemærker om de naturmæssige værdier, at en fredning af det sammenhængende landskab på sydsiden af Gudenåen i samspil med Gødvadfredningen nord for Gudenåen vil understøtte biodiversiteten og rumme adskillige typer af levesteder for planter og dyr og give spredningsmuligheder for disse. Omlægning til naturnær drift på store sammenhængende fredskovsarealer er vigtig for at understøtte livsbetingelserne for den naturlige flora og fauna i skovene. I den sydlige del af fredningsområdet udgør Lundbjerg en naturmæssigt fin lysning foran Hårup Sandes fredskovsområde og er vigtig for udvikling og understøtning af områdets plante og dyreliv. Lundbjerg kan med fredningen overgå fra landbrugsarealer i omdrift til vedvarende græsningsareal og blive et væsentligt yngleområde og fødesøgningsområde, der kan understøtte biodiversiteten. Der vil på sigt kunne etableres et nyt naturområde i form af overdrev, og fredningen vil således fremme naturgenopretning og understøtte de lysåbne naturtyper og således Natura2000-interesserne i overensstemmelse med kommuneplanens udpegning af området som muligt naturområde til understøttelse af det tilgrænsende Natura2000-område.

Fredningsnævnet bemærker om de landskabelige værdier, at Dalene er et meget bevaringsværdigt landskab, og at det med Silkeborg Kommunes planlagte forlægning af Hårupvej er nødvendigt at frede området for at undgå en fragmentering af landskabet. Lundbjerg er et højtliggende åbent landskab med fri udsigt ind over Dalene og er en landskabelig fin lysning foran Hårup Sandes fredskovsområde med stor betydning for den landskabelige helhed i fredningen. Det er for at bevare landskabsoplevelsen omkring Adelsvejen nødvendigt, at den frie indsigts over landskabet fra Mørkdalvej bevares og beskyttes mod bl.a. byggeri og udsigtshæmmende beplantning, og det kan kun ske ved også at frede arealet nord for Mørkdalvej (matr.nr. 1aq Skellerup Nygårde).

Fredningsnævnet bemærker om de kulturhistoriske værdier særligt, at Adelsvejen med fortidsminder er et væsentligt kulturhistorisk element, som med fredningen vil blive mere tilgængelig for offentligheden. Adelsvejen, hvis historie går mindst tilbage til 1200-tallet, ligger langs fredningsforslagets nordøstlige grænse. En strækning på to kilometer af Adelsvejen ligger i dag næsten urørt hen og har det samme forløb, som da den i Middelalderen udgjorde hovedfærdselsåren mellem Skanderborg og Viborg. En fredning vil gøre det muligt som i gamle dage at vandre ind i eller forlade området fra syd ad Adelsvejen på vej til tinge i Viborg og vil således sikre adgang til og formidling af Adelsvejens væsentlige historiefortælling. Da juletræer er en typisk afgrøde for landsdelen og dermed er med til at fortælle områdets kulturhistorie, finder fredningsnævnet, at der kan opretholdes juletræsdyrkning på udvalgte arealer i denne del af fredningsområdet.

På den anførte baggrund, og da et områdes status som fredskov eller fortidsminde ikke i sig selv yder tilstrækkelig naturbeskyttelse, finder fredningsnævnet i øvrigt heller ikke grundlag for at undtage de arealer, som under fredningssagens behandling af myndigheder eller grundejere er foreslået undtaget fra en fredning.

Fredningsnævnet bemærker særligt i relation til matr.nr. 6nt Hårup By, Linå (området kaldet Lundbjerg), at fredningsnævnet i alt væsentlighed kan tilslutte sig det oplæg til fredningsbestemmelser, som Danmarks

Naturfredningsforening og Naturstyrelsen, der har købt arealet under fredningssagens behandling, er enige om. Disse fredningsbestemmelser vil sikre, at der bliver tale om et lysåbent areal, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og som vil være i naturmæssig sammenhæng med græsnings- og skovarealerne mod vest og nord, og som både vil sikre oplevelsen af landskabets kurver og understøtte dyrelivet og det nærtliggende Natura 2000-område. En fredning af dette område vil endvidere øge befolkningens adgang til at færdes og opholde sig i naturen samt forbedre mulighederne for friluftslivet, da området vil blive åbnet for fri fladefærdsel og vil give mulighed for at nyde udsigten over Dalene fra dets højeste punkt.

Særligt om Silkeborg Golf A/S:

Det bemærkes særligt om golfbanen, at fredningsbestemmelserne og fredningskortet fastsættes i overensstemmelse med de principale eller subsidiære ønsker for golfbanens drift, som Silkeborg Golf A/S har fremført ved høringen over fredningsforslaget, og som Danmarks Naturfredningsforening har tilsluttet sig, og i øvrigt således at fredningsbestemmelserne både varetager de hensyn, der er formålet med fredningen, og giver Silkeborg Golf A/S mulighed for fortsat at drive golfklub og samtidig foretage en naturlig og tidssvarende videreudvikling af driften uden nødvendigvis at skulle søge fredningsnævnet om dispensation.

Særligt om forlægningen af Hårupvej:

Fredningsnævnet traf den 15. juli 2014 afgørelse om ikke at meddele dispensation til en forlægning af Hårupvej, som den var planlagt af Silkeborg Kommune forud for fredningsforslaget. Baggrunden for afgørelsen var, at denne forlægning var i strid med fredningsforslaget. Spørgsmålet er herefter, om den ønskede forlægning kan tillades i fredningen, eller om fredningsgrænsen kan placeres således, at forlægningen er uden for det fredede område.

Silkeborg Kommune har på fredningsnævnets opfordring til brug for fredningsnævnets besigtigelse i marken markeret det forløb af en forlægning af Hårupvej, som kommunen kan acceptere som det tætteste mod den nuværende Hårupvej. Fredningsnævnet kunne ved besigtigelsen heraf konstatere, at dette vejforløb gennemskærer et meget kuperet og afvekslende terræn og vil medføre endog meget betydelige terrænændringer i form af afgravninger eller egentlige broer eller diger i en sådan grad, at det vil være ødelæggende for landskabsoplevelsen. Besigtigelsen i marken giver således et helt andet og mere retvisende billede af landskabet end den droneoptagelse, fredningsnævnet også har fået fra kommunen.

Fredningsnævnet kan derfor ikke tilslutte sig den ønskede forlægning af Hårupvej.

Fredningsnævnet kan derimod tilslutte sig den ændrede fredningsgrænse, som Danmarks Naturfredningsforening har foreslået for at give Silkeborg Kommune mulighed for alligevel at foretage en delvis forlægning af Hårupvej tættere på den nuværende Hårupvej, da en vej umiddelbart uden for denne fredningsgrænse ikke findes at være i afgørende modstrid med fredningshensynene. Fredningsnævnet kan således i dette omfang imødekomme det behov for en forlægning, som kommunen har peget på. Fredningsnævnet er herved opmærksom på, at fredningsgrænsen ikke følger de berørte ejendommers matrikelgrænser som i det oprindelige fredningsforslag, men det sker netop for at give mulighed for forlægningen af Hårupvej.

Fredningsnævnet bemærker i øvrigt, at forlægningen efter fredningsnævnets opfattelse hverken trafikalt eller i relation til etablering af en ny vej er sammenlignelig med den dispensation til udvidelse af den eksisterende Resendalvej, som fredningsnævnet tidligere har meddelt dispensation til.

Fredningsnævnet bemærker i øvrigt, at fredningsnævnet ikke har bemærkninger til, at der langs den del af den eksisterende Hårupvej, der kan indgå i en forlægning af Hårupvej, og langs Dybdalen og Dybdalsvej etableres cykelstier i begge sider af vejen.

Særligt om en ny adgangsvej til Jyllandsringen:

Silkeborg Kommunes vejprojekt omkring Hårupvej omfatter en ny adgangsvej til Jyllandsringen via Hårupvej/Dybdalen/Mørkdalvej i området ved Skellerup Nygårde, så trafikken ad den vej kan ledes til motorvejen i stedet for som hidtil at blive ledt mod Linå eller primært Resenbro. Netop denne del af området fredes til sikring af Adelsvejen og dens kulturhistorie og til sikring af indsigten i det fredede område.

Fredningsnævnet finder derfor ikke, at fredningen hindrer et konkret vejprojekt, der viser skyldig hensyntagen til adgangen til og færdslen på Adelsvejen og til en i landskabelig henseende diskret fremtoning i landskabet. Det anføres derfor i fredningsbestemmelserne, at fredningen ikke hindrer en sådan vej fra Jyllandsringen til Hårupvej/Dybdalen/Mørkdalvej, hvis fredningsnævnet forudgående kan godkende projektets udformning.

Fredningsnævnets afsluttende bemærkninger:

Fredningsnævnet kan i øvrigt tilslutte sig de ændringsforslag til fredningsbestemmelser og fredningens afgrænsning, der er fremsat af de berørte grundejere mv., og som Danmarks Naturfredningsforening ikke har haft indvendinger imod.

På den baggrund, og da de fremsatte indsigelser i relation til arealernes fredningsmæssige værdi i øvrigt ikke findes at kunne tillægges betydning overfor fredningshensynene, og da fredningsnævnet i øvrigt kan tilslutte sig fredningsforslagets fredningsbestemmelser og afgrænsning, bestemmer fredningsnævnet herefter i medfør af naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, at fredningen skal gennemføres i overensstemmelse med det i det følgende anførte om fredningens indhold og omfang.

K. Fredningens indhold og omfang

Fredningsnævnet fastsætter herefter følgende fredningsbestemmelser med tilhørende fredningskort for følgende ejendomme:

Matr.nr. 1l, 2da, 3b og 11a alle Skellerup By, Linå.

Matr.nr. 1af, 1ai, 1ao, 1ap, 1aq, 1au, 1c, 1k, 1z, 2ae, 2af, 2ai, 2f, 2g, 3a, 3h, 5a, 5c, 5d, 6, 8a og 7000b alle Skellerup Nygårde, Linå.

Matr.nr. 17le, 17li, 17lk, 7000iv og 1643a alle Silkeborg Markjorder.

Matr.nr. 3ac, 3ay, 3b, 3cm, 3hs, 3il, 3im, 3k, 3kæ, 3l, 3v, 3æ, 6fn, 6nt, 11a, 11g, 11v, 15a, 15h, 16a, 16e, 26c, 79 (og et umatrikuleret areal) alle Hårup By, Linå.

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

- at sikre og forbedre de landskabelige værdier i området og herunder sikre, at området fremtræder som et overvejende skovdækket landskab afbrudt af golfbane, dyrkede marker, hede, overdrev og søer,
- at bevare og forbedre området naturværdier, herunder levesteder og spredningsmuligheder for plante- og dyreliv, blandt andet ved at området ikke fragmenteres, og at eksisterende naturområder beskyttes og sikres sammenhæng og særligt i relation til matr.nr. 6nt Hårup By, Linå at udvikle lysåben natur til understøtning af Natura 2000-område N57 (H181) Silkeborgskovene,

- at sikre de geologiske interesser og skabe grundlag for, at der sker en formidling af disse,
- at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder offentlighedens adgang til området via et stisystem,
- at skabe grundlag for naturpleje, og
- at medvirke til at sikre at naturtyper og arter, som er omfattet af Natura2000-beskyttelse, har en gunstig bevaringsstatus.

§ 2 Fredningsområdet

Fredningsområdet afgrænses som vist på kortbilag 1.

§ 3 Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares i sin nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved forudgående dispensation fra fredningsnævnet, f.eks. i forbindelse med naturgenopretning/naturforbedring eller rekreativ anvendelse.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Skov (stk. 1-4):

Stk. 1. Skovparceller, vist med særlig signatur på fredningskortet, og omfattende både offentlige skove og visse private skove, skal drives i overensstemmelse med de til enhver tid gældende principper for naturnær skovdrift. Fredningen er ikke til hinder for, at skovarealerne kan overgå til driftsformer, hvor der tages yderligere biodiversitetshensyn.

Stk. 2. Principper for naturnær skovdrift er på fredningstidspunktet:

- Vedvarende skovdække og naturlig foryngelse.
- Større anvendelse af hjemmehørende træarter.
- Flere forskellige træarter og træer af forskellig alder på det samme areal.
- Flere gamle træer, mere dødt ved og sikring af værdifulde nøglebiotoper.
- Færre grøfter og genskabelse af tidligere vådområder.
- Ingen anvendelse af gødskning og pesticider.

Stk. 3. Privat skov, der ikke efter fredningen skal drives naturnært, kan drives som hidtil.

Stk. 4. Der kan ved rydning af artsfattig ikke-hjemmehørende nåleskov undlades genplantning med henblik på at opnå et varieret skovbillede med lysåbne partier, som kan tilgodese arter knyttet til disse naturtyper.

Arealer i landbrugsmæssig omdrift (stk. 5-7):

Stk. 5. Landbrugsjord i omdrift kan udnyttes som hidtil. Dog er tilplantning med juletræer, energipil, elefantgræs og andre flerårige udsigtshæmmende afgrøder ikke tilladt.

Stk. 6. Undtaget herfra er de på fredningskortet markerede arealer med juletræssignatur på matr.nr. 1au, 2af, 2ae, 3a og 1af Skellerup Nygårde, Linå. Dog skal juletræer langs Adelsvejen på matr.nr. 1au Skellerup Nygårde, Linå i et 10 meter bredt bælte afdrives indenfor 6 år efter fredningens endelige gennemførelse. Der må herefter ikke genplantes juletræer i et 10 meter bredt bælte langs Adelsvejen.

Stk. 7. Læhegn af hjemmehørende arter og buske kan på matr.nr. 1au Skellerup Nygårde, Linå plantes indtil 7 meter fra Adelsvejens trace mellem vej og juletræer.

Beskyttet natur (stk. 8):

Stk. 8. Søer, enge, heder, overdrev og moser, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skovlovens § 28, må ikke tilstandsændres. Fredningsnævnet kan i særlige tilfælde dispensere til brug af bekæmpelsesmidler til f.eks. bjørneklo.

Ny natur (stk. 9-10):

Stk. 9. Matr.nr. 6nt Hårup By, Linå skal fremstå med overvejende lysåben natur. Det sikres gennem hegning, græsning, høslet og rydning af opvækst efter behov. Områdets afgrænsning og landskabsmæssige fremtoning kan dog moderes med opvækst eller i begrænset omfang beplantning, så der dannes naturlige skovbryn og afrunding af habitatskov-naturtyper til gavn for biodiversitet og sløring af indsigt til erhvervsområde og motorvej. Plejemyndigheden skal udarbejde en samlet plan for udvikling og benyttelse af området, der skal forelægges fredningsnævnet til godkendelse senest et år efter, at fredningen er gennemført.

Stk. 10. Der må på matr.nr. 6nt Hårup By, Linå fremover ikke foretages intensiv landbrugsdrift, jordbehandling, gødskning eller sprøjtning. Fredningen skal dog ikke være til hinder for, at der i en overgangsperiode på 5 år fra den endelige fredning etableres og høstes afgrøder med den nødvendige jordbehandling, men uden gødskning og sprøjtning med det formål at fjerne næringsalte og fremskynde reduktion af næringsstofpuljen i det tidligere dyrkningslag og dermed sikre øget biodiversitet.

Haver (stk. 11):

Stk. 11. Private haver er undtaget fra disse bestemmelser.

Dræning (stk. 12):

Stk. 12. Sædvanlig vedligeholdelse af bestående dræningsanlæg er tilladt, mens nydræning, ændringer af eksisterende dræns placering, herunder nedlægning af drænrør i større dybde end hidtil og ændringer af eksisterende dræns dimensioner er forbudt.

§ 5 Byggeri mv.

Stk. 1. Der må ikke etableres nye boliger i området, hverken i eksisterende bebyggelse eller som nybyggeri. Det gælder dog ikke medhjælper- og generationsskifteboliger, der på fredningstidspunktet lovligt kan etableres i medfør af lov om planlægning § 36, stk. 1, nr. 12 (på landbrug større end 30 ha).

Stk. 2. Der må heller ikke opføres anden ny bebyggelse, herunder skure, boder, jagthytter og lignende. Forbuddet omfatter også legeredskaber, terrasser, drivhuse og andre faste indretninger uden tilknytning til den eksisterende bebyggelse. Sådanne konstruktioner kan opføres på arealer, som er omfattet af fredningskortets signatur "hus og have med gårdsplads".

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for ombygning af eksisterende bygninger eller for udvidelse af eksisterende lovlige boliger op til 250 m² bruttoetageareal efter fredningsnævnets forudgående godkendelse for så vidt angår byggeriets udformning, størrelse og placering. Opsætning af solceller kræver også fredningsnævnets forudgående godkendelse. Fredningen er ikke til hinder for indvendig ombygning af eksisterende bygninger.

Stk. 4. Bygninger, som er nødvendige for landbrugsdriften, kan opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse efter fredningsnævnets forudgående godkendelse for så vidt angår byggeriets udformning, størrelse og placering.

Stk. 5. Oprettelse af pelsdyrfarme og fjerkræsfarme uden for eksisterende bygninger samt oprettelse af drivhusgartnerier er som særligt landskabsmæssigt skæmmende ikke tilladt.

Stk. 6. Det er ikke tilladt at opføre ridehaller.

Stk. 7. Fredningen er ikke til hinder for midlertidig anbringelse af skurvogne eller skure, der i kortere perioder på højst til 6 uger er nødvendige for skovdrift eller naturpleje.

Stk. 8. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for får, kreaturer og lignende efter fredningsnævnets forudgående godkendelse af udformning, størrelse og placering.

Stk. 9. Byggeri skal tilpasses den eksisterende bebyggelse og det omkringliggende landskab.

Stk. 10. Deponering må ikke finde sted.

§ 6 Faste konstruktioner og anlæg

Stk. 1. Der må ikke etableres faste anlæg og konstruktioner som f.eks. tårne, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer og master. Der må ikke føres luftledninger over arealerne.

Stk. 2. Der må ikke etableres belysning i det fredede område. Dog må der i tilknytning til boliger og driftsbygninger etableres sædvanlig nedadrettet belysning og langs de større veje sædvanlig vejbelysning.

Stk. 3. Der må ikke etableres nye veje i fredningsområdet. Eksisterende veje må ikke udvides eller forlænges. Fredningen er dog ikke til hinder for, at der efter fredningsnævnets forudgående godkendelse etableres en vej fra Jyllandsringen til Hårupvej/Dybdalen/Mørkdalvej.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for, at der efter fredningsnævnets forudgående godkendelse etableres cykelstier langs vejene, der afgrænser fredningen, og langs Dybdalen og Dybdalsvej.

Stk. 5. Udenfor have- og gårdspladsarealer må der ikke anbringes campingvogne eller lignende, og teltslagning må ikke finde sted. Undtaget fra forbuddet er teltning af kortere varighed på egen ejendom, teltning til spejderformål med ejers samtykke og teltning på dertil indrettede primitive overnatningspladser, hvis placering og indretning forudgående er godkendt af fredningsnævnet.

Stk. 6. Etablering af sportsanlæg som golfbaner (se dog § 7), skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere mv. er ikke tilladt.

Stk. 7. Der må opsættes almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug. Hegnene skal holdes i jordfarver. Eventuelle hegn, der er begrænsende for offentlighedens adgangsmuligheder efter naturbeskyttelsesloven, skal forsynes med en stente eller lignende.

Stk. 8. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden.

§ 7 Silkeborg Golfbane

Stk. 1. Den eksisterende golfbane indenfor fredningsområdet kan fortsætte i det nuværende omfang. Banerne må ikke udvides. Ændring i banernes udstrækning kræver fredningsnævnets forudgående godkendelse. Der kan indenfor de intensivt plejede arealer uden fredningsnævnets godkendelse ske ændringer i tee-steder og anlægges øvegrens og bunkers på driving range, hvis der ikke sker en udvidelse af golfbanen.

Stk. 2. Indenfor de på fredningskortet med særlig signatur angivne felter er fredningen ikke til hinder for byggeri, parkeringsplads mv. i relation til golfbanens funktion som golfbane. Fredningen er heller ikke til

hinder for, at det eksisterende skur på driving range flyttes længere mod øst med en placering umiddelbart vest for træningscentret og i den forbindelse udvides og placeres indenfor byggefeltet på fredningskortet. Fredningsnævnet skal forudgående godkende konstruktionernes udformning, størrelse og placering.

Stk. 3. Indenfor en bræmme på 25 meter fra de intensivt plejede arealer i form af teesteder, greens, fairways og semiroughs kan der ske en skånsom pleje af skov- og hedeområder efter den hidtidige praksis, herunder fjernelse af væltede træer og invasive arter samt fjernelse af f.eks. birkeris af hensyn til hedevegetationen. Hvis golfbanen nedlægges, skal arealet reetableres til enten skov, der drives naturnært, eller udlægges til naturarealer, der afgræsses, eller med høslet.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for, at der i forbindelse med turneringer og andre tilsvarende arrangementer etableres midlertidige tiltag, der er nødvendige og sædvanlige ved sådanne arrangementers gennemførelse, f.eks. telte, tilskuertribuner, mobile sendestationer, affaldsstativer, toiletter, boder, skilte, afspærringer og befæstelse af skovveje med køreplader.

Stk. 5. Offentlighedens adgang og færdsel på golfbanen følger de almindelige regler i naturbeskyttelsesloven og skovloven. Det betyder, at der er ret til færdsel til fods og på cykel ad eksisterende veje og stier, medmindre klare sikkerhedsmæssige begrundelser taler for det modsatte. Om vinteren, når der ikke spilles golf, er der adgang overalt til fods. Der er desuden adgang på ski på ikke hegnede arealer på de af golfklubben anlagte langrendsløjper.

§ 8 Terrænændringer mv.

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes, heller ikke til eget brug.

Stk. 2. Forbuddet imod terrænændringer gælder ikke i private haver.

§ 9 Offentlighedens adgang

Stk. 1. Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, og eksisterende veje og stier er således åbne for offentlighedens færdsel til fods eller cykel, jf. naturbeskyttelseslovens § 26.

Stk. 2. Eksisterende og nye stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan forudgående godkende, at stiers, vejes og markers nuværende trace kan ændres, hvis der er særlige samfundsmæssige begrundelser, og hvis den samlede stiforbindelse gennem landskabet oprettholdes.

Stk. 3. For arealer, som på fredningstidspunktet er ejet af enten kommunen eller staten, gælder det, at der uanset fremtidigt ejerforhold er fri fladefærdsel til fods overalt og på alle tider af døgnet. Undtaget fra denne bestemmelse er arealer, som er opdyrket.

Stk. 4. På matr.nr. 6nt Hårup By, Linå etablerer og vedligeholder Naturstyrelsen adgangsmuligheder via stenter, klaplåger eller lignende. Der kan til opfyldelse af fredningens formål etableres publikumsfaciliteter på arealet såsom stier, adgangsveje, shelters, bord/bænke og lignende. Naturstyrelsen etablerer en mindre grusbelagt parkeringsplads i ejendommens sydøstlige hjørne.

Stk. 5. Som en forlængelse af Adelsvejen skal der senest 1 år efter fredningens gennemførelse etableres et trampespor langs det levende hegn på matr.nr. 1aq Skellerup Nygårde, Linå, jf. særlig signatur på frednings-

kortet. Landbrugsmaskiner kan krydse trampesporet som hidtil, så samdrift af matr.nr. 1aq Skellerup Nygårde, Linå og 3b Skellerup By, Linå fortsat kan ske.

§ 10 Naturpleje

Stk. 1. Plejen af naturarealer, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, skal tilrettelægges med øget biodiversitet for øje.

Stk. 2. Plejemyndigheden bør tilstræbe efter aftale med berørte lodsejere, at der på skovarealer, som efter fredningen ikke drives naturnært, bevares et antal store træer i hele deres levetid og forfald som levested for den flora og fauna, der er knyttet hertil.

Stk. 3. Plejen bør tilstræbe, at der efter aftale med berørte lodsejere skabes udsigtsskiler ned gennem slugterne, således at det dramatiske istidslandskab på udvalgte steder kan opleves i en større sammenhæng.

Stk. 4. I områder med stævningstræer bør det sikres, at der etableres nye stævninger på yngre træer, så der finder en foryngelse sted.

Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for, at der med fredningsnævnets forudgående godkendelse kan genskabes den naturlige hydrologi i området.

§11 Plejemyndighed og plejeplaner

Stk. 1. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan. Den første plejeplan skal gælde for højst 5 år, de senere for højst 10 år. Dog kan plejeplanskaden tilrettelægges, så den følger Naturstyrelsens kadence for så vidt angår dels driftsplanen/plejeplanen for styrelsens arealer, dels Natura2000-plejeplanen for de arealer, som er omfattet heraf. Plejeplanen skal redegøre for plejeforanstaltninger og anlægsarbejder. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål og kan indeholde forslag til etablering af primitive publikumsforanstaltninger med lodsejers samtykke, f.eks. borde, bænke og affaldskurve og opsætning af sædvanlige husdyrhegn og læskure til dyr.

Stk. 2. Der skal gives lodsejere og Danmarks Naturfredningsforening ret til at udtale sig om forslaget til plejeplan.

Stk. 3. Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for fredningsnævnet til afgørelse, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn.

Stk. 4. Mål for naturplejen fremgår af § 10.

§ 12 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

L. Retsvirkninger

Fredningsnævnet foretager offentlig bekendtgørelse om sagens afgørelse og sender afgørelsen til dem, der har fået fredningsforslaget tilsendt, samt til enhver, der under sagen har givet møde for fredningsnævnet eller har fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse, jf. naturbeskyttelseslovens § 40, stk. 2. Når

der er foretaget offentlig bekendtgørelse, skal fredningsbestemmelserne overholdes af alle og enhver, jf. naturbeskyttelseslovens § 41, stk. 1.

Fredningsnævnet lader fredningsbestemmelserne tinglyse på de pågældende ejendomme, jf. naturbeskyttelseslovens § 40, stk. 3.

Hvis fredningsnævnets afgørelse begrænser fredningsbestemmelserne i forhold til fredningsforslaget, opretholdes forslaget retsvirkninger om, at der efter den offentlige bekendtgørelse af fredningssagens rejning ikke må foretages noget, som strider mod de foreslåede fredningsbestemmelser, indtil Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen, jf. naturbeskyttelseslovens § 41, stk. 2.

Fredningsnævnet har samtidig med denne afgørelse om fredning truffet afgørelse om erstatning og godtgørelse i anledning af fredningen. Da den samlede erstatning og godtgørelse overstiger 500.000 kr., skal Miljø- og Fødevareklagenævnet efterprøve fredningsnævnets afgørelse om fredning og fredningsnævnets afgørelse om erstatning og godtgørelse, uanset om afgørelserne påklages, jf. naturbeskyttelseslovens § 42.

M. Klagevejledning

Denne afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 43 påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klage kan indgives gennem Klageportalen, som findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen, jf. naturbeskyttelsesloven § 43, jf. § 87. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettiget er ejere og brugere, der skal have afgørelsen tilsendt samt enhver, der under sagen har givet møde for nævnet eller har fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse, samt statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget, samt organisationer m.v., som antages at have en væsentlig interesse i forslaget, jf. naturbeskyttelseslovens § 43, stk. 2.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Yderligere oplysninger om klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet findes på nævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

I fredningsnævnets afgørelse har deltaget Martin Møller-Heuer (formand), Jytte Heslop og Søren Goldmann.

Martin Møller-Heuer